

ZAŁĄCZNIK NR 5

ZASADY KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW W RAMACH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO NA LATA 2014-2020 (EFRR)

Spis treści

Wstęp	4
Rozdział 1 – Ogólne zasady kwalifikowalności wydatków	5
1.1 Ramy czasowe kwalifikowalności	5
1.2 Zamówienia w ramach projektów	5
1.2.1 Rozeznanie rynku	5
1.2.2 Upublicznianie ofert w ramach zasady konkurencyjności przed ogłoszeniem naboru	5
1.3 Uprozczone metody rozliczania wydatków	5
1.4 Podatek od towarów i usług (VAT) oraz inne podatki i opłaty	6
1.5 Projekty partnerskie.....	6
1.6 Dokumentacja niezbędna do przygotowania projektu.....	6
1.7 Zakup nieruchomości	7
1.8 Roboty zamienne (rozwiązania zamienne) oraz wydatki wynikające ze zwiększenia wartości zamówień podstawowych albo udzielenia zamówień w trybach niekonkurencyjnych	7
1.9 Koszty pośrednie.....	11
1.10 Limity.....	14
Rozdział 2 – Szczegółowe zasady kwalifikowalności wydatków ponoszonych w ramach poszczególnych osi, działań i poddziałań	15
I Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy	15
Działanie I.1 Rozwój infrastruktury badań i innowacji	15
Działanie I.2 Inwestycje przedsiębiorstw w badania i innowacje.....	16
Poddziałanie I.2.1 Infrastruktura B+R przedsiębiorstw.....	16
Poddziałanie I.2.2 Projekty B+R przedsiębiorstw, typ projektu 1.....	17
Poddziałanie I.2.2 Projekty B+R przedsiębiorstw, typ projektu 2.....	22
II Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka.....	25
Działanie II.1 Otoczenie biznesu	25
Poddziałanie II.1.1 Tereny inwestycyjne	25
Poddziałanie II.1.2 Profesjonalizacja usług biznesowych, typ projektu 1.....	26
Poddziałanie II.1.2 Profesjonalizacja usług biznesowych, typ projektu 2.....	28
Poddziałanie II.1.2 Profesjonalizacja usług biznesowych, typ projektu 3.....	29
Działanie II.2 Internacjonalizacja przedsiębiorstw	29
Poddziałanie II.2.1 Modele biznesowe MŚP, typ projektu 1	29
Poddziałanie II.2.1 Modele biznesowe MŚP, typ projektu 2	30
Poddziałanie II.2.2 Promocja gospodarcza regionu	32
Poddziałanie II.2.3 Promocja gospodarcza regionu – miasto Łódź	32
Działanie II.3 Zwiększenie konkurencyjności MŚP	35
Poddziałanie II.3.1 Innowacje w MŚP, typy projektów 1 i 2.....	35
Poddziałanie II.3.1 Innowacje w MŚP, typ projektu 3.....	36
Poddziałanie II.3.1 Innowacje w MŚP, typ projektu 4.....	39
III Transport.....	40
Działanie III.1. Niskoemisyjny transport miejski	40
Działanie III.2. Drogi.....	42
Działanie III.3 Transport multimodalny	44
Działanie III.4 Transport kolejowy	44
IV Gospodarka niskoemisyjna	48
Działanie IV.1 Odnawialne źródła energii.....	48
Działanie IV.2. Termomodernizacja budynków.....	49
Działanie IV.3 Ochrona powietrza	50
Działanie IV.4 Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń	52
V Ochrona środowiska.....	53
Działanie V.1 Gospodarka wodna i przeciwdziałanie zagrożeniom	53
Poddziałanie V.1.1 Gospodarka wodna i zarządzanie ryzykiem	53

Poddziałanie V.1.2 Rozwój Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.....	55
Działanie V.2 Gospodarka odpadami	55
Działanie V.3 Gospodarka wodno-kanalizacyjna.....	56
Działanie V.4 Ochrona przyrody.....	58
VI Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu.....	60
Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury	60
Działanie VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej	64
Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego	66
VII Infrastruktura dla usług społecznych	70
Działanie VII.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne	70
Działanie VII.2 Infrastruktura ochrony zdrowia	71
Działanie VII.3 Infrastruktura opieki społecznej	74
Działanie VII.4 Edukacja	75
Rozdział – Metodologia obliczania wartości wydatków kwalifikowanych objętych limitami ...	78

Wstęp

Niniejsze *Zasady kwalifikowania wydatków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 (EFRR)* (dalej: *Zasady*) stanowią doprecyzowanie wymogów dotyczących kwalifikowalności wydatków zawartych w *Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020* (dalej: *Wytyczne*) w odniesieniu do osi priorytetowych I-VII *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020*.

W kwestiach nieuregulowanych *Zasadami* należy kierować się treścią *Wytycznych*.

W przypadku wejścia w życie zmian do *Wytycznych*, jeśli zmiany te wpływają na treść *Zasad*, do czasu zaktualizowania niniejszego dokumentu, należy kierować się zapisami aktualnych *Wytycznych*, jednak wyłącznie w odniesieniu do tych elementów *Zasad*, które są niespójne z treścią aktualnych *Wytycznych*.

Rozdział 1 – Ogólne zasady kwalifikowalności wydatków

1.1 Ramy czasowe kwalifikowalności

- 1) Za zgodą IZ / IP będącej stroną umowy dopuszcza się możliwość ponoszenia wydatków po okresie kwalifikowalności wydatków określonym w umowie o dofinansowanie projektu pod warunkiem, że wydatki te odnoszą się do okresu realizacji projektu, zostaną poniesione do 31 grudnia 2023 r. oraz zostaną uwzględnione we wniosku o płatność końcową. W takim przypadku wydatki te mogą zostać uznane za kwalifikowalne, o ile spełniają pozostałe warunki kwalifikowalności określone w Wytycznych¹.

1.2 Zamówienia w ramach projektów

1.2.1 Różnicowanie rynku

- 1) W odniesieniu do zamówień o wartości od 20 tys. PLN netto do 50 tys. PLN netto, w przypadku upublicznienia opisu przedmiotu zamówienia wraz z zapytaniem o cenę na stronie internetowej beneficjenta lub skierowania zapytań o cenę wraz z opisem przedmiotu zamówienia do potencjalnych wykonawców opisu przedmiotu zamówienia należy dokonać za pomocą cech technicznych lub jakościowych. Wybrana oferta musi odpowiadać wymogom określonym przez beneficjenta dla zamówienia, celem potwierdzenia, że zostało ono wykonane po cenie rynkowej i dotyczyło tego samego przedmiotu zamówienia, który ostatecznie został przez beneficjenta wybrany.
- 2) Wymogi wskazane w punkcie 1 nie mają zastosowania do uproszczonych metod rozliczania wydatków.

1.2.2 Upublicznianie ofert w ramach zasady konkurencyjności przed ogłoszeniem naboru

- a) W przypadku, gdy Wnioskodawca wszczął postępowanie przed ogłoszeniem naboru, a jest objęty obowiązkiem stosowania zasady konkurencyjności, wystarczającym stopniem upublicznienia zapytania ofertowego jest zamieszczenie go na stronie internetowej Wnioskodawcy (o ile posiada taką stronę) lub innej powszechnie dostępnej stronie internetowej przeznaczonej do umieszczania zapytań ofertowych.

1.3 Uproszczone metody rozliczania wydatków

- 1) W ramach RPO WŁ 2014-2020 przedłużono okres przejściowy dla niestosowania wymogu rozliczania za pomocą metod uproszczonych projektów współfinansowanych ze środków EFRR, których wartość wsparcia publicznego (dofinansowania) nie przekracza 100 tys. EUR (zgodnie z art. 152 ust. 7 rozporządzenia ogólnego). W związku z powyższym do

---

¹ Przykładem wydatków ponoszonych najczęściej w oparciu o przedmiotowe postanowienie są składki odprowadzane przez beneficjenta-pracodawcę na ZUS z tytułu wynagrodzeń współfinansowanych na końcowym etapie realizacji projektu

czasu zmiany niniejszych *Zasad* w powyższym zakresie, obowiązek ten nie ma zastosowania do projektów współfinansowanych ze środków EFRR w ramach RPO WŁ 2014-2020.

- 2) W ramach osi współfinansowanych z EFRR zastosowanie uproszczonych metod rozliczania wydatków możliwe jest w odniesieniu do kosztów bezpośrednich, które są rozliczane w oparciu o stawki jednostkowe oraz do kosztów pośrednich, opisanych w podrozdziale 1.9, rozliczanych poprzez zastosowanie stawki ryczałtowej.
- 3) Zastosowanie uproszczonych metod rozliczania wydatków możliwe jest jedynie przy zachowaniu zgodności z zapisami wytycznych.
- 4) Nie jest możliwe stosowanie uproszczonych metod rozliczania wydatków w odniesieniu do *cross-financingu* w ramach projektów finansowanych z EFRR.

1.4 Podatek od towarów i usług (VAT) oraz inne podatki i opłaty

- 1) Podatek od towarów i usług może zostać uznany za wydatek kwalifikowalny w projektach współfinansowanych z EFRR realizowanych w ramach następujących działań RPO WŁ na lata 2014-2020:
  - Działanie III.2. Drogi;
  - Działanie VII.2 Infrastruktura ochrony zdrowia

W zakresie pozostałych działań RPO WŁ współfinansowanych z EFRR podatek od towarów i usług stanowi wydatek niekwalifikowalny.

- 2) Inne obciążenia publicznoprawne mogą zostać uznane za wydatki kwalifikowalne, jeśli:
  - zostały ostatecznie poniesione oraz
  - zostały spełnione pozostałe warunki określone w Wytycznych, SZOOP RPO WŁ 2014-2020, regulaminie konkursu, wezwaniu do złożenia projektu w trybie pozakonkursowym lub umowie o dofinansowanie.

1.5 Projekty partnerskie

- 1) Nie jest projektem partnerskim projekt, w którym zadania wnioskodawcy (beneficjenta) pełni jego jednostka organizacyjna mająca status realizatora projektu, upoważniona do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych.
- 2) Do projektów realizowanych w partnerstwie innych niż projekty partnerskie uregulowane w art. 33 ustawy wdrożeniowej, stosuje się odpowiednio zasady dotyczące projektów partnerskich określone w Wytycznych oraz w punktach 1-2 niniejszych *Zasad*, z zastrzeżeniem odmiennych regulacji dotyczących wspólnej realizacji projektów wynikających z odrębnych przepisów prawa lub wytycznych.

1.6 Dokumentacja niezbędna do przygotowania projektu

- 1) W przypadku specyficznych dokumentów wymaganych w opisach poszczególnych działań SZOOP RPO WŁ np. planów gospodarki niskoemisyjnej, planów działań

dotyczących rozwoju gospodarki turystycznej, programów rewitalizacji, opracowywanych na potrzeby wielu projektów, wydatek na ich przygotowanie może być uznany za kwalifikowalny jednokrotnie – rozliczany jest w ramach pierwszego projektu, w którym załącznikiem do wniosku o dofinansowanie jest przedmiotowy dokument.

- 2) Wydatki poniesione na nadzór nad przygotowaniem dokumentacji rozliczane są w ramach limitu wydatków poniesionych na przygotowanie projektu.

1.7 Zakup nieruchomości

- 1) W przypadku zakupu nieruchomości z zamiarem wyburzenia stojących na niej budynków lub likwidacji naniesień (w tym także nasadzeń), ich wartości nie uwzględnia się w wydatkach kwalifikowalnych. Operat szacunkowy powinien wyszczególniać w takim przypadku odrębnie wartość gruntu, budynków oraz naniesień.

1.8 Roboty zamienne (rozwiązania zamienne) oraz wydatki wynikające ze zwiększenia wartości zamówień podstawowych albo udzielenia zamówień w trybach niekonkurencyjnych

- 1) Roboty zamienne są rozumiane jako prace, które były przewidziane w pierwotnej umowie zawartej między beneficjentem a wykonawcą, ale strony umowy w trakcie realizacji robót uzgodniły ich wykonanie w inny sposób, np. przy zastosowaniu innej technologii, przy uwzględnieniu innych parametrów, itp. zapewniając jednocześnie realizację przedmiotu zamówienia, określonego w dokumentacji projektowej, zgodnie z obowiązującymi przepisami i sztuką budowlaną. Przy ocenie, czy prace, których dotyczą roboty zamienne były przewidziane w pierwotnej umowie należy ocenić całą treść umowy, a nie tylko projekt budowlany lub wykonawczy. Od beneficjenta wymaga się także przedłożenia protokołu konieczności, w którym to na beneficjencie ciąży obowiązek udowodnienia, iż roboty zamienne są konieczne ze wskazaniem uzasadnienia oraz przedłożeniem wyciągu z dokumentacji i wskazaniem przewidzianych zamienianych robót.
- 2) W przypadku umów na dostawę lub usługi zapisy Zasad dotyczące robót zamiennych należy stosować odpowiednio do wprowadzania rozwiązań zamiennych w takich umowach.
- 3) W przypadku wprowadzania robót zamiennych, zwiększania wartości zamówień podstawowych albo udzielenia zamówień w trybach niekonkurencyjnych, aby wydatki związane z ich wykonaniem mogły być uznane za kwalifikowalne, muszą spełniać następujące warunki ogólne:
  - a) wydatki muszą być zgodne z zakresem rzeczowym projektu zatwierdzonym umową o dofinansowanie - w przypadku wydatków dotyczących prac wykraczających poza zakres projektu określony umową o dofinansowanie, do czasu ewentualnej, odpowiedniej zmiany umowy o dofinansowanie, wydatki związane z ich wykonaniem nie mogą być uznane za kwalifikowalne;
  - b) wydatki muszą mieścić się w maksymalnej kwocie wydatków kwalifikowalnych określonej w umowie o dofinansowanie;

- c) muszą być pozytywnie ocenione przez instytucję weryfikującą wnioski o płatność beneficjenta pod kątem zgodności z prawem krajowym i wspólnotowym, w szczególności w dziedzinie zamówień publicznych;
  - d) muszą spełniać warunki kwalifikowalności określone w Wytycznych i niniejszych Zasadach.
- 4) W przypadku robót zamiennych, wydatki związane z ich wykonaniem będą mogły być kwalifikowalne do wysokości wartości zastąpionych elementów zamówienia podstawowego ujętych w kosztorysie ofertowym.
- 5) Wydatki wynikające z udzielenia zamówień w trybach niekonkurencyjnych są kwalifikowalne, w następujących przypadkach:
- a) w odniesieniu do umów, do których stosuje się ustawę Pzp, za kwalifikowalne mogą być uznane wydatki wynikające z zamówień udzielanych w trybie z wolnej ręki na podstawie art. 67 ust. 1 albo art. 134 ust. 6 ustawy Pzp oraz w trybie negocjacji bez ogłoszenia na podstawie art. 62 ust. 1 albo art. 134 ust. 5 ustawy Pzp jeśli beneficjent przedłoży protokół, o którym mowa w art. 96 ustawy Pzp, umowę o udzielenie zamówienia publicznego, a także pełne uzasadnienie faktyczne i prawne zastosowania trybu. Brak uzasadnienia dla którejkolwiek z przesłanek (rozumiany jako faktyczne niespełnienie którejkolwiek z przesłanek udzielenia zamówienia w ww. trybie niekonkurencyjnym) powoduje uznanie wydatków za niekwalifikowalne. W przypadku faktycznego spełnienia wszystkich przesłanek określonych dla danego trybu, mimo wystąpienia formalnych braków w przedstawieniu pisemnego uzasadnienia, wydatki uznaje się za kwalifikowalne pod warunkiem uzupełnienia uzasadnienia przez beneficjenta.
  - b) w odniesieniu do umów, do których nie stosuje się ustawy Pzp, kwalifikowalność zależy od zachowania wynikających z postanowień dotyczących zasady konkurencyjności zawartych w Wytycznych (sekcja 6.5.2). Beneficjent musi przedłożyć pełne uzasadnienie faktyczne dotyczące zaistnienia przesłanek tam wymienionych (pkt 20). Brak uzasadnienia dla którejkolwiek z przesłanek (rozumiany jako faktyczne niespełnienie którejkolwiek z przesłanek udzielenia zamówienia uzupełniającego lub dodatkowego) powoduje uznanie wydatków za niekwalifikowalne. W przypadku faktycznego spełnienia wszystkich przesłanek określonych dla danego zamówienia uzupełniającego lub dodatkowego, mimo wystąpienia formalnych braków w przedstawieniu pisemnego uzasadnienia, wydatki uznaje się za kwalifikowalne pod warunkiem uzupełnienia uzasadnienia przez beneficjenta.
- 6) Kwalifikowalność robót zamiennych oraz wydatków wynikających ze zwiększenia wartości zamówień podstawowych, udzielanych na podstawie ustawy Pzp lub na podstawie innych przepisów:
- a) Za kwalifikowalne mogą zostać uznane wydatki dotyczące:
    - i) Zwiększenia wartości zamówienia podstawowego na zasadach określonych w umowie, które stanowi normalną realizację warunków zamówienia podstawowego i nie wymaga zawarcia aneksu do umowy albo udzielania nowego zamówienia.
    - ii) Zwiększenia wartości zamówienia podstawowego określonej w umowie

wynikającego z zastosowanego mechanizmu kosztorysowego wynagrodzenia wykonawcy i ostatecznego obliczenia go na podstawie obmiaru faktycznie wykonanych robót (rozliczenie obmiarowe w ramach istniejących pozycji kosztorysowych). Stanowi to normalną realizację warunków zamówienia podstawowego i nie wymaga zawarcia aneksu do umowy albo udzielania nowego zamówienia. Takie postępowanie jest dopuszczalne i wydatki z tym związane mogą zostać uznane za kwalifikowalne, pod warunkiem, że wzrost wartości zamówienia podstawowego wynikający z obmiaru robót faktycznie wykonanych poniesiono tylko w ramach pozycji przedmiaru robót będącego podstawą wyceny ofert.

iii) Zwiększenia wartości zamówienia na roboty budowlane w umowach przewidujących wynagrodzenie kosztorysowe wynikającego z likwidacji rozbieżności między projektem budowlanym a przedmiarem robót (kosztorysem), jeśli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:

- sposób wyceny nowych pozycji kosztorysu tworzonych na potrzeby wyceny robót uwzględnionych w projekcie został przewidziany w SIWZ lub w zapytaniu ofertowym, chyba że zmiana umowy następuje na warunkach określonych w art. 144 ust. 1 pkt 2-6 ustawy Pzp lub postanowieniach dotyczących zasady konkurencyjności zawartych w Wytycznych (pkt 20 lit. b-e);
- zmiana spełnia przesłanki wynikające z art. 144 ust. 1 w zw. z art. 140 ust. 1 i ust. 3 ustawy Pzp lub przesłanki analogiczne.

iv) Zwiększenia wartości umowy będącego skutkiem zmiany umowy (zawarcia aneksu) w zakresie zmiany obowiązujących przepisów, przy spełnieniu następujących warunków:

- w przypadku umów, do których stosuje się przepisy ustawy Pzp taka zmiana musi być zgodna z art. 144 ust. 1 ustawy;
- w przypadku umów, do których nie stosuje się przepisów ustawy Pzp, a dla których zawarcia Wytyczne wymagają przeprowadzenia postępowania zgodnie z zasadą konkurencyjności - pod warunkiem zgodności z postanowieniami dotyczącymi zasady konkurencyjności zawartymi w Wytycznych (pkt 20).

b) W przypadku umów zawieranych na podstawie ustawy Pzp za kwalifikowalne mogą zostać uznane również wydatki dotyczące zmian do umów (aneksów) w zakresie wprowadzenia robót zamiennych, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- roboty zamienne zostały potwierdzone przez strony aneksem do umowy, bądź innym dokumentem o podobnym charakterze spełniającym przesłanki art. 77 i 78 K.c., przy czym przedmiotem aneksu nie może być zmiana terminu umowy z wykonawcą, chyba że zgodę na to wyrazi instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie projektu;
- zmiana spełnia przesłanki wynikające z art. 144 ust. 1 w zw. z art. 140 ust. 1 i ust. 3 ustawy Pzp;
- w SIWZ opisano sposób wyceny robót zamiennych (w związku z art. 7 i art. 36 ust. 1 pkt 12 i 16 ustawy Pzp), chyba że zmiana umowy następuje na warunkach określonych w art. 144 ust. 1 pkt 2-6 ustawy Pzp.

c) W przypadku umów, do których nie ma zastosowania ustawa Pzp, za kwalifikowalne

mogą zostać również uznane wydatki będące wynikiem zmian do umów (aneksów) w zakresie wprowadzenia robót zamiennych, jeżeli:

- roboty zamienne zostały potwierdzone przez strony aneksem do umowy, bądź innym dokumentem o podobnym charakterze spełniającym przesłanki art. 77 i 78 K.c., przy czym przedmiotem aneksu nie może być zmiana terminu umowy z wykonawcą, chyba że zgodę na to wyrazi instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie projektu;
- możliwość wprowadzenia zmiany umowy jest zgodna z postanowieniami dotyczącymi zasady konkurencyjności zawartymi w Wytycznych (pkt 20);
- produkt końcowy osiągnięty w wyniku zastosowania robót zamiennych jest zgodny z określonym w zamówieniu.

d) Za kwalifikowalne mogą zostać również uznane wydatki wynikające ze zwiększenia wynagrodzenia wykonawcy dokonanego w drodze orzeczenia sądu, o którym mowa w art. 357¹ K.c. Ugody zawarte przed sądem i zatwierdzone przez sąd należy traktować jako zmiany umów, objęte w każdym przypadku obowiązkiem kontroli.

7) Przewiduje się następujące szczególne warunki dotyczące kwalifikowania robót zamiennych w ramach umów z wynagrodzeniem ryczałtowym:

a) W przypadku umów, w których określono wynagrodzenie ryczałtowe, a równocześnie ani w SIWZ, ani w ogłoszeniu o zamówieniu (lub odpowiednio - w postępowaniu zgodnym z zasadą konkurencyjności, do których nie stosuje się ustawy Pzp) nie przewidziano możliwości zmiany umowy w zakresie ceny, roboty zamienne mogą być kwalifikowalne po spełnieniu warunków określonych w pkt 6 lit. b i 6 lit. c powyżej, z zastrzeżeniem, że nie stosuje się pkt 6 lit. b tiret trzeci oraz nie jest możliwe uznanie za kwalifikowalne wydatków przekraczających cenę ryczałtową.

b) W przypadku zmiany parametrów funkcjonalno-użytkowych w kontraktach opisywanych za pomocą Programu Funkcjonalno-Użytkowego (PFU), wydatki poniesione w związku z tymi zmianami mogą być uznane za kwalifikowalne jeśli zostaną łącznie spełnione następujące warunki:

- możliwość dokonania takich zmian została przewidziana w umowie o zamówienie publiczne lub PFU, chyba że zmiana umowy następuje na warunkach określonych w art. 144 ust. 1 pkt 2-6 ustawy Pzp lub w postanowieniach dotyczących zasady konkurencyjności zawartych w Wytycznych (pkt 20 lit. b-e). Jeśli PFU stanowią załącznik do umowy o zamówienie publiczne, to pomimo braku jednoznacznych postanowień samej umowy, jako punkt odniesienia należy przyjąć odpowiednie postanowienia PFU. Powyższe zapewnia dochowanie wymogów w zakresie przejrzystości i konkurencyjności w związku z faktem, że dokument ten na etapie prowadzenia postępowania jest dostępny dla wszystkich potencjalnych oferentów, a przede wszystkim stanowi podstawę sporządzenia ich ofert,
- wprowadzenie ww. zmian nie powoduje zmiany wynagrodzenia, chyba że zostało to wprost przewidziane w umowie,
- zmiany te są zgodne z przedmiotem zamówienia oraz zapewniają funkcjonalność przewidzianą przez zamawiającego,
- przyczyną dokonywanych zmian w stosunku do założeń PFU nie jest brak staranności

zamawiającego na etapie opisywania przedmiotu zamówienia,

- zmiany parametrów nie mogą prowadzić do naruszenia założonych celów projektu i nieosiągnięcia wartości docelowych wskaźników.

- c) W przypadku umów, w których określono wynagrodzenie ryczałtowe oraz w SIWZ lub w ogłoszeniu o zamówieniu (lub odpowiednio - w postępowaniu zgodnym z zasadą konkurencyjności, do których nie stosuje się ustawy Pzp) przewidziano elementy rozliczane kosztorysowo, roboty zamienne mogą być kwalifikowalne na zasadach:
- opisanych w pkt 6 lit. b i 6 lit. c powyżej w zakresie części umowy rozliczanej kosztorysowo,
  - opisanych w pkt 7 lit. a i 7 lit. b powyżej w zakresie części umowy rozliczanej ryczałtowo.
- d) Niezależnie od powyższych postanowień za kwalifikowalne mogą zostać uznane wydatki wynikające ze zwiększenia wynagrodzenia ryczałtowego na mocy wyroku sądu, o którym mowa w art. 632 § 2 K.c. W przypadku zawarcia ugody sądowej zastosowanie mają postanowienia pkt 6 lit. d dotyczące ugód.

1.9 Koszty pośrednie

- 1) Koszty pośrednie to koszty niezbędne do realizacji projektu, ale niedotyczące bezpośrednio głównego przedmiotu projektu.
- 2) Koszty pośrednie dotyczą kosztów administracyjnych związanych z obsługą projektu.
- 3) Do kosztów pośrednich zaliczyć można w szczególności:
  - a) koszty koordynatora lub kierownika projektu oraz innego personelu bezpośrednio zaangażowanego w zarządzanie, rozliczanie, monitorowanie projektu lub prowadzenie innych działań administracyjnych w projekcie, w tym w szczególności koszty wynagrodzenia tych osób, ich delegacji służbowych i szkoleń oraz koszty związane z wdrażaniem polityki równych szans przez te osoby,
  - b) wydatki związane z nadzorem nad robotami budowlanymi – wydatki związane z zapewnieniem odpowiedniego, zgodnego z prawem, nadzoru nad prowadzonymi robotami budowlanymi, w tym m.in. nadzoru konserwatorskiego i nadzoru autorskiego,
  - c) koszty zarządu (wynagrodzenia osób uprawnionych do reprezentowania jednostki, których zakresy czynności nie są przypisane wyłącznie do projektu, np. kierownika jednostki),
  - d) koszty personelu obsługowego (obsługa kadrowa, finansowa, administracyjna, sekretariat, kancelaria, obsługa prawna, w tym dotycząca zamówień) na potrzeby funkcjonowania jednostki,
  - e) koszty obsługi księgowej (wynagrodzenia osób księgujących wydatki w projekcie, koszty związane ze zleceniem prowadzenia obsługi księgowej projektu biuro rachunkowemu),

- f) koszty działań informacyjno-promocyjnych, w tym koszty działań służących informowaniu opinii publicznej o pomocy otrzymanej z EFRR na realizację projektu w ramach RPO WŁ, projekt, przygotowanie, produkcja, emisja materiałów promocyjnych, koszty reklamy, kampanii promocyjnej, koszty promocji rezultatów projektu, w tym publikacji, koszt udziału w konferencjach w celu promocji projektu,
  - g) koszty utrzymania powierzchni biurowych (czynsz, najem, opłaty administracyjne) związanych z obsługą administracyjną projektu,
  - h) wydatki związane z otwarciem lub prowadzeniem wyodrębnionego na rzecz projektu subkonta na rachunku bankowym lub odrębnego rachunku bankowego,
  - i) amortyzacja, najem lub zakup aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych) używanych na potrzeby osób, o których mowa w lit. a - e,
  - j) opłaty za energię elektryczną, ciepłą, gazową i wodę, opłaty przesyłowe, opłaty za odprowadzanie ścieków w zakresie związanym z obsługą administracyjną projektu,
  - k) koszty usług pocztowych, telefonicznych, internetowych, kurierskich związanych z obsługą projektu,
  - l) koszty usług powielania dokumentów związanych z obsługą projektu,
  - m) koszty materiałów biurowych i artykułów piśmienniczych związanych z obsługą projektu,
  - n) koszty ochrony,
  - o) koszty sprzątania pomieszczeń związanych z obsługą projektu, w tym środków czystości, dezynsekcji, dezynfekcji, deratyzacji tych pomieszczeń.
- 4) W ramach kosztów pośrednich nie są wykazywane wydatki objęte *cross-financingiem*.
- 5) Niedopuszczalna jest sytuacja, w której koszty pośrednie zostaną wykazane w ramach kosztów bezpośrednich.
- 6) Koszty pośrednie rozliczane są stawką ryczałtową stanowiącą odpowiedni procent faktycznie poniesionych całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu.
- 7) Koszty pośrednie rozliczane są z wykorzystaniem następujących stawek ryczałtowych:
- a) Działanie I.1 – 8% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - b) Poddziałanie I.2.2 (typ projektu 1) – 25% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu z wyłączeniem kosztów podwykonawstwa i inwestycji w infrastrukturę badawczo-rozwojową
  - c) Poddziałanie II.1.1 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - d) Poddziałanie II.1.2 (typ projektu 1) – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu

- e) Poddziałania II.2.2 i II.2.3 – 4% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - f) Działanie III.1 – 1% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - g) Działanie III.2 – 2% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - h) Działanie III.3 – 1,5% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - i) Działanie III.4 – 1% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - j) Działanie IV.1 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - k) Działanie IV.2.1, IV.2.2 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - l) Działanie IV.3 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - m) Działanie IV.4 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - n) Poddziałanie V.1.1 – 1,5% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - o) Działanie V.2 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - p) Działanie V.3 – 1,5% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - q) Działanie V.4 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - r) Działanie VI.1 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - s) Działanie VI.2 – 2,5% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - t) Działanie VI.3 – 2,5% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - u) Działanie VII.1 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - v) Działanie VII.2 – 2 % bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - w) Działanie VII.3 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu
  - x) Działanie VII.4 – 3% bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu.
- 8) Wysokość kosztów pośrednich weryfikowana jest w odniesieniu do rzeczywiście poniesionych kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich projektu. Każde zmniejszenie kwoty przyjęte w następstwie weryfikacji kosztów bezpośrednich (np. w następstwie korekty finansowej) proporcjonalnie wpływa na kwotę kosztów pośrednich.
- 9) W przypadku projektów, w których co najmniej 50% kwalifikowalnych wydatków bezpośrednich (zgodnie z szacunkiem Beneficjenta wynikającym ze złożonego do oceny wniosku o dofinansowanie) ponoszone jest w drodze zastosowania Pzp, możliwe jest rozliczanie kosztów pośrednich na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków (tj. z pełnym udokumentowaniem wydatków), z zachowaniem pozostałych postanowień Wytucznych.
- 10) Koszty pośrednie, które mogą być rozliczone na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków nie mogą przekroczyć łącznie 5% kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich – łącznie miesięcznie nie więcej niż 20 tys. PLN. Kwota ta jest traktowana jako średnia miesięczna z całego okresu realizacji projektu, który liczony

jest od dnia złożenia wniosku o dofinansowanie projektu do dnia rzeczowego zakończenia projektu.

- 11) W przypadku, o którym mowa w pkt 10, wyboru sposobu rozliczania kosztów pośrednich należy dokonać na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, przy czym od momentu zawarcia umowy o dofinansowanie nie ma możliwości zmiany sposobu rozliczania wydatków.

1.10 Limity

- 1) Z zastrzeżeniem odmiennych regulacji w rozdziale 2, w ramach RPO WŁ 2014-2020 obowiązują następujące główne limity wydatków:
  - wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych,
  - koszty pośrednie wg stawki ryczałtowej określonej zgodnie z podrozdziałem 1.9
  - wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
  - wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych (w przypadku ustalenia wartości wkładu niepieniężnego, IZ lub IP może zlecić wycenę niezależnemu ekspertowi. Ustalona w wyniku takiej wyceny wartość wkładu niepieniężnego staje się dla IZ lub IP wiążąca),
  - wartość wydatków w ramach cross-finansingu nie może przekroczyć 10 % finansowania unijnego w ramach projektu.
- 2) Szczegółowe informacje o limitach dotyczące konkretnych działań i poddziałań znajdują się w rozdziale drugim niniejszych Zasad oraz punkcie 18 Limity i ograniczenia w realizacji projektów SZOOP RPO WŁ 2014-2020.
- 3) W przypadku wydatków poniesionych w związku z realizacją projektu generującego dochód, które objęte są limitami określonymi w niniejszych *Zasadach*, udział % tych wydatków wylicza się w stosunku do całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu skorygowanych o dochód, z zastrzeżeniem pkt. 4.
- 4) W przypadku wydatków poniesionych w związku z realizacją projektu generującego dochód, które objęte są limitem dotyczącym cross-finansingu, udział % tych wydatków wylicza się w stosunku do kwoty finansowania unijnego projektu skorygowanej o wartość dochodu w części odpowiadającej finansowaniu unijnemu.
- 5) W sytuacji zmiany wielkości całkowitych kosztów kwalifikowalnych w trakcie realizacji projektu (np. w wyniku oszczędności poprzetargowych) należy dokonać przeliczenia limitów w kategoriach wydatków objętych limitami. W przypadku, gdy Beneficjent otrzymał refundację wydatków w tych kategoriach w kwocie wyższej niż dopuszczalna zgodnie z nowo obliczonymi limitami, różnica stanowi koszt niekwalifikowalny i podlega zwrotowi. Od kwoty tej nie nalicza się odsetek.

Rozdział 2 – Szczegółowe zasady kwalifikowalności wydatków ponoszonych w ramach poszczególnych osi, działań i poddziałań

I Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy

Działanie I.1 Rozwój infrastruktury badań i innowacji

Limity wydatków obowiązujące dla działania I.1:

- wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych (wkład niepieniężny mogą stanowić wyłącznie budynki i grunty).

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy:

1. Wydatki związane z realizacją projektu

Dla wydatków związanych z działalnością gospodarczą i niegospodarczą katalog kosztów kwalifikowalnych jest identyczny.

Dla wydatków związanych z działalnością gospodarczą intensywność udzielanej pomocy publicznej i pomocy de minimis wynosi maksymalnie 50% kosztów kwalifikowalnych.

Do wydatków kwalifikowalnych zalicza się:

a) wydatki na utworzenie lub unowocześnienie infrastruktury badawczej wykorzystywanej do prowadzenia rynkowo zorientowanej działalności badawczo-rozwojowej, w tym koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, w szczególności:

- zakup, wytworzenie, dostawę, instalację i uruchomienie aparatury naukowo-badawczej zaliczanej do środków trwałych wraz ze specjalistycznym instruktążem w ich obsłudze,
- zakup zaawansowanych rozwiązań teleinformatycznych (w tym sprzętu informatycznego) oraz specjalistycznego oprogramowania wraz z licencją, zaliczanego do wartości niematerialnych i prawnych,
- zakup materiałów i robót budowlanych,

b) inne wydatki zgodne tylko z pomocą de minimis, w tym:

- koszty uzyskania przez wnioskodawcę certyfikatu, dotyczącego utworzonej lub unowocześnionej infrastruktury badawczej,
- koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 8% całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9,
- wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowane do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych (m.in. wydatki na: studium wykonalności, plan prac badawczych).

2. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu) dotyczące:

a) wydatków na organizację i przeprowadzenie szkolenia, w tym:

- wynagrodzenie trenera,
- dojazdy i zakwaterowanie trenera,
- wynajem pomieszczeń oraz niezbędnego sprzętu do przeprowadzenia szkolenia,
- catering,
- przygotowanie materiałów szkoleniowych,
- delegacje osób korzystających ze szkolenia.

Działanie I.2 Inwestycje przedsiębiorstw w badania i innowacje

Poddziałanie I.2.1 Infrastruktura B+R przedsiębiorstw

Limity wydatków obowiązujące dla poddziałania I.2.1:

- wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych (m.in. wydatki na: opracowanie planu prac badawczo-rozwojowych, dokumentację w zakresie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (jeśli dotyczy), wydatki związane z uzyskaniem pozwolenia na budowę (jeśli dotyczy)),
- wydatki związane z pracami badawczo-rozwojowymi przedstawionymi w planie prac badawczo-rozwojowych będą kwalifikowane do wysokości 30% wydatków kwalifikowalnych projektu.

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla poddziałania zaliczamy:

1. Wydatki związane z realizacją projektu

Do wydatków kwalifikowalnych zalicza się w szczególności:

a) wydatki na utworzenie lub unowocześnienie infrastruktury badawczo-rozwojowej wykorzystywanej do prowadzenia działalności innowacyjnej przedsiębiorstwa, w tym koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, m.in.:

- zakup, wytworzenie, dostawa, instalacja i uruchomienie aparatury naukowo-badawczej zaliczanej do środków trwałych wraz ze specjalistycznym instruktążem w ich obsłudze,
- zakup zaawansowanych rozwiązań teleinformatycznych (w tym sprzętu informatycznego) oraz specjalistycznego oprogramowania wraz z licencją, zaliczanego do wartości niematerialnych i prawnych,
- zakup materiałów i robót budowlanych.

2. Wydatki związane z pracami badawczo-rozwojowymi przedstawionymi w planie prac badawczo-rozwojowych, takie jak:

- a) koszty personelu: badaczy, techników i pozostałych pracowników pomocniczych w zakresie, w jakim są zatrudnieni przy realizacji planu prac badawczo-rozwojowych,
- b) koszty podwykonawstwa – koszty prac B+R wykonywanych przez strony trzecie oraz koszty zasobów udostępnionych przez osoby trzecie na podstawie umowy, których nie używa się w lokalu beneficjenta.
- c) pozostałe koszty operacyjne, np.:
  - materiały (np. surowce, półprodukty, odczynniki),
  - sprzęt laboratoryjny (co do zasady wszystkie zakupy niespełniające wymogu środka trwałego zgodnie z ustawą o rachunkowości oraz z przyjętą polityką rachunkowości),
  - koszty utrzymania linii technologicznych, instalacji doświadczalnych itp. w okresie i w proporcji wykorzystania w projekcie,
  - wynajem powierzchni laboratoryjnej (tj. powierzchni przystosowanej do przeprowadzania badań np. ze względu na wymagane certyfikaty lub zastosowane systemy zabezpieczeń, bez aparatury badawczej) wykorzystywanej do badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych,
  - elementy służące do budowy i na stałe zainstalowane w prototypie, instalacji pilotażowej lub demonstracyjnej.

3. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):

- a) wydatki na organizację i przeprowadzenie szkolenia, w tym:
  - wynagrodzenie trenera,
  - dojazdy i zakwaterowanie trenera,
  - wynajem pomieszczeń oraz niezbędnego sprzętu do przeprowadzenia szkolenia,
  - catering,
  - przygotowanie materiałów szkoleniowych,
  - delegacje osób korzystających ze szkolenia,

Do wydatków niekwalifikowalnych dla podziałania zaliczamy:

- 5) koszty pośrednie
- 6) wkład niepieniężny

Poddziałanie I.2.2 Projekty B+R przedsiębiorstw, typ projektu 1

Limity wydatków obowiązujące dla podziałania I.2.2, typ projektu 1:

- wydatki związane ze zlecaniem podmiotom zewnętrznym prac badawczo-rozwojowych (podwykonawstwo) będą kwalifikowalne do wysokości 70% wydatków kwalifikowalnych,
- koszty budynków i gruntów (np. dzierżawa gruntów, wieczyste użytkowanie gruntów, amortyzacja budynków) będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wydatki na realizację prac przedwdrożeniowych nie mogą przekroczyć 20% kosztów kwalifikowalnych projektu,
- wydatki na infrastrukturę badawczo-rozwojową, rozumianą jako środki trwałe (aparatura naukowo-badawcza) oraz wartości niematerialne i prawne niezbędne do prowadzenia badań przemysłowych lub eksperymentalnych prac rozwojowych przedstawionych w projekcie, ponoszone przez wnioskodawcę będącym przedsiębiorstwem, będą kwalifikowane do wysokości 30% wartości kosztów kwalifikowalnych projektu,
- wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych (m.in. wydatki na: studium wykonalności dla projektu B+R, usługi badania czystości patentowej).

Do wydatków kwalifikowalnych zalicza się:

1. Wydatki na przeprowadzenie badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych albo eksperymentalnych prac rozwojowych służących opracowaniu nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, w tym wydatki związane z realizacją projektów badawczo-rozwojowych (B+R), w szczególności koszty bezpośrednie takie jak:

a) koszty personelu: badaczy, techników i pozostałych pracowników pomocniczych w zakresie, w jakim są zatrudnieni przy danym projekcie,

b) koszty aparatury i sprzętu oraz wartości niematerialnych i prawnych w zakresie i przez okres, w jakim są one wykorzystywane na potrzeby projektu. W ramach tej kategorii kosztów kwalifikowalne są odpisy amortyzacyjne lub koszty odpłatnego korzystania z:

- aparatury naukowo-badawczej i sprzętu wykorzystywanego do prowadzenia prac B+R,
- wiedzy technicznej i patentów zakupionych lub użytkowanych na podstawie licencji uzyskanych od osób trzecich na warunkach rynkowych, tj. wartości niematerialnych i prawnych w formie patentów, licencji, know-how, nieopatentowanej wiedzy technicznej, ekspertyz, analiz i raportów badawczych itp.

Patenty, licencje, know-how, nieopatentowana wiedza techniczna, ekspertyzy, analizy i raporty badawcze itp. (wartości niematerialne i prawne), których odpisy amortyzacyjne lub koszty korzystania są rozliczane w projekcie o wartości wyższej niż 209 000 Euro² nabytych

---

² Zgodnie z Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2015 r. w sprawie średniego kursu złotego w stosunku do euro stanowiącego podstawę przeliczania wartości zamówień publicznych

od innych podmiotów niż uczelni publicznej, państwowego instytutu badawczego, instytutu PAN lub innej jednostki naukowej będącej organizacją prowadzącą badania i upowszechniającą wiedzę³ możliwe jest wyłącznie po uzyskaniu pisemnej zgody Instytucji Pośredniczącej.

Wskazane powyżej ograniczenie podmiotowe nie dotyczy zakupów licencji na systemy/oprogramowanie powszechnie dostępnych w sprzedaży, które nie są tworzone na indywidualne potrzeby beneficjenta (system/oprogramowanie dedykowane).

c) koszty budynków i gruntów w zakresie i przez okres, w jakim są one wykorzystywane na potrzeby projektu. Jeżeli chodzi o budynki, za koszty kwalifikowalne uznaje się tylko koszty amortyzacji odpowiadające okresowi realizacji projektu obliczone na podstawie powszechnie przyjętych zasad rachunkowości. W przypadku, gdy budynki wykorzystywane są także w innych celach niż realizacja projektu, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania budynków w celu realizacji projektu objętego pomocą. Jeżeli chodzi o grunty, kosztami kwalifikowalnymi są dzierżawa (tylko raty dzierżawne bez części odsetkowej) i wieczyste użytkowanie gruntów (tylko opłaty za użytkowanie wieczyste bez części odsetkowej), które odpowiadają proporcji wykorzystania gruntu w celu realizacji projektu objętego pomocą.

d) koszty podwykonawstwa – koszty prac B+R wykonywanych przez strony trzecie oraz koszty zasobów udostępnionych przez osoby trzecie na podstawie umowy, których nie używa się w lokalu beneficjenta.

Partnerzy/konsorcjanci nie mogą zlecać sobie nawzajem realizacji prac w projekcie w ramach partnerstwa/konsorcjum.

e) pozostałe koszty operacyjne, np.:

- materiały (np. surowce, półprodukty, odczynniki),
- sprzęt laboratoryjny (co do zasady wszystkie zakupy niespełniające wymogu środka trwałego zgodnie z ustawą o rachunkowości oraz z przyjętą polityką rachunkowości),
- koszty utrzymania linii technologicznych, instalacji doświadczalnych itp. w okresie i w proporcji wykorzystania w projekcie,
- wynajem powierzchni laboratoryjnej (tj. powierzchni przystosowanej do przeprowadzania badań np. ze względu na wymagane certyfikaty lub zastosowane systemy zabezpieczeń, bez aparatury badawczej) wykorzystywanej do badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych projektu,
- elementy służące do budowy i na stałe zainstalowane w prototypie, instalacji pilotażowej lub demonstracyjnej.

2. Wydatki na przeprowadzenie prac przedwdrożeniowych finansowanych w ramach pomocy de minimis, w szczególności koszty bezpośrednie takie jak:

---

³ O której mowa w art. 2 pkt 83 rozporządzenia 651/2014, która podlega ocenie jakości działalności naukowej lub badawczo-rozwojowej jednostek naukowych, o której mowa w art. 41 ust. 1 pkt 1 i art. 42 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki oraz w art. 268 i art. 269 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, i otrzymała co najmniej ocenę B

- a) koszty personelu zatrudnionego przy prowadzeniu prac przedwdrożeniowych w zakresie, w jakim są one bezpośrednio związane z realizacją prac przedwdrożeniowych projektu objętego dofinansowaniem,
- b) koszty narzędzi i sprzętu w zakresie i przez okres, w jakim są one wykorzystywane do prac przedwdrożeniowych projektu objętego dofinansowaniem. W ramach tej kategorii kosztów kwalifikowalne są odpisy amortyzacyjne lub koszty odpłatnego korzystania z narzędzi i sprzętu wykorzystywanego do prac przedwdrożeniowych projektu i są bezpośrednio wykorzystywane w związku z projektem,
- c) koszty budynków i gruntów w zakresie i przez okres niezbędny do realizacji prac przedwdrożeniowych projektu. Jeżeli chodzi o budynki, za koszty kwalifikowalne uznaje się tylko koszty amortyzacji odpowiadające okresowi realizacji projektu obliczone na podstawie powszechnie przyjętych zasad rachunkowości. W przypadku, gdy budynki wykorzystywane są także w innych celach niż realizacja projektu, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania budynków w celu realizacji projektu objętego pomocą. Jeżeli chodzi o grunty, kosztami kwalifikowanymi są dzierżawa (tylko raty dzierżawne bez części odsetkowej) i wieczyste użytkowanie gruntów (tylko opłaty za użytkowanie wieczyste bez części odsetkowej), które odpowiadają proporcji wykorzystania gruntu w celu realizacji projektu objętego pomocą,
- d) koszty podwykonawstwa – koszty usług doradczych lub równoważnych świadczonych w celu wykonania prac przedwdrożeniowych w projekcie.

W przypadku usług doradczych lub równoważnych kosztami kwalifikowanymi są koszty usług:

- świadczonych przez konsultantów zewnętrznych,
  - niemających charakteru ciągłego ani okresowego,
  - niezwiązanych ze zwykłymi kosztami operacyjnymi przedsiębiorcy, takimi jak usługi doradztwa podatkowego, usługi prawnicze lub reklama,
- e) pozostałe koszty operacyjne, np.:
- materiały niezbędne do realizacji prac przedwdrożeniowych (np. surowce, półprodukty, odczynniki),
  - drobne narzędzia i sprzęt (co do zasady wszystkie zakupy niespełniające wymogu środka trwałego zgodnie z ustawą o rachunkowości oraz z przyjętą polityką rachunkowości) wykorzystywane do prac przedwdrożeniowych,
  - koszty utrzymania linii technologicznych w okresie i w proporcji wykorzystania do prac przedwdrożeniowych projektu,
  - usługi rzeczownika patentowego,
  - koszty opłat urzędowych ponoszonych w związku z realizacją prac przedwdrożeniowych projektu, np. koszty uzyskania certyfikatu.

Uwaga: Prace przedwdrożeniowe finansowane w ramach pomocy de minimis dostępne są wyłącznie dla przedsiębiorców.

3. Wydatki na przeprowadzenie prac przedwdrożeniowych finansowanych w ramach pomocy publicznej na usługi doradcze MŚP:

a) koszty podwykonawstwa – koszty usług doradczych lub równoważnych świadczonych w celu wykonania prac przedwdrożeniowych w projekcie.

W przypadku usług doradczych lub równoważnych kosztami kwalifikowalnymi są koszty usług:

- świadczonych przez konsultantów zewnętrznych,
- niemających charakteru ciągłego ani okresowego,
- niezwiązanych ze zwykłymi kosztami operacyjnymi przedsiębiorcy, takimi jak usługi doradztwa podatkowego, usługi prawnicze lub reklama.

Uwaga: Prace przedwdrożeniowe finansowane w ramach pomocy publicznej na usługi doradcze dostępne są wyłącznie dla MŚP.

4. Wydatki na infrastrukturę badawczo-rozwojową, rozumianą jako aparatura naukowo-badawcza oraz wartości niematerialne i prawne, niezbędne do prowadzenia badań przemysłowych lub eksperymentalnych prac rozwojowych przedstawionych w projekcie, ponoszone przez wnioskodawcę będącym przedsiębiorstwem, takie jak:

- zakup, wytworzenie, dostawa, instalacja i uruchomienie aparatury naukowo-badawczej zaliczanej do środków trwałych wraz ze specjalistycznym instruktążem w ich obsłudze,
- zakup wartości niematerialnych i prawnych w formie patentów, licencji, know-how, nieopatentowanej wiedzy technicznej, ekspertyz, analiz i raportów badawczych itp.

Patenty, licencje, know-how, nieopatentowana wiedza techniczna, ekspertyzy, analizy i raporty badawcze itp. (wartości niematerialne i prawne), o wartości wyższej niż 209 000 Euro, mogą być nabyte od innych podmiotów niż uczelni publicznej, państwowego instytutu badawczego, instytutu PAN lub innej jednostki naukowej będącej organizacją prowadzącą badania i upowszechniającą wiedzę, wyłącznie po uzyskaniu pisemnej zgody Instytucji Pośredniczącej.

Wskazane powyżej ograniczenie nie dotyczy zakupów licencji na systemy/oprogramowanie powszechnie dostępnych w sprzedaży, które nie są tworzone na indywidualne potrzeby beneficjenta (system/oprogramowanie dedykowane).

5. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 25% całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu z wyłączeniem kosztów podwykonawstwa i inwestycji w infrastrukturę badawczo-rozwojową, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych dla poddziałania zaliczamy:

- wydatki związane z zakupem nieruchomości
- wkład niepieniężny

Poddziałanie I.2.2 Projekty B+R przedsiębiorstw, typ projektu 2

Limity wydatków obowiązujące dla poddziałania I.2.2, typ projektu 2:

- koszty budynków i gruntów (np. dzierżawa gruntów, wieczyste użytkowanie gruntów, amortyzacja budynków) będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wydatki na prace przedwdrożeniowe i komponent wdrożeniowy (jeśli wystąpią) muszą stanowić łącznie mniej niż 50% wydatków kwalifikowalnych projektu.

Do wydatków kwalifikowalnych zalicza się wydatki dotyczące:

1. zakupu usługi badawczej dotyczącej opracowania nowego lub znacząco ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi) – w tym nowego projektu wzorniczego – lub procesu (metody produkcji lub dostawy), m.in. w zakresie:
  - a) badań przemysłowych i/lub eksperymentalnych prac rozwojowych,
  - b) opracowania cech technicznych, użytkowych lub estetycznych danego produktu, bądź też wykonania projektu inżynierskiego, obejmującego projekty szczegółowe, tj. konstrukcyjne, technologiczny oraz projekty oprzyrządowania (wzornictwo).
2. przeprowadzenia prac przedwdrożeniowych finansowanych w ramach pomocy de minimis, w szczególności:
  - a) koszty personelu zatrudnionego przy prowadzeniu prac przedwdrożeniowych w zakresie, w jakim są one bezpośrednio związane z realizacją prac przedwdrożeniowych projektu objętego dofinansowaniem,
  - b) koszty narzędzi i sprzętu w zakresie i przez okres, w jakim są one wykorzystywane do prac przedwdrożeniowych projektu objętego dofinansowaniem. W ramach tej kategorii kosztów kwalifikowalne są odpisy amortyzacyjne lub koszty odpłatnego korzystania z narzędzi i sprzętu wykorzystywanego do prac przedwdrożeniowych projektu i są bezpośrednio wykorzystywane w związku z projektem,
  - c) koszty budynków i gruntów w zakresie i przez okres niezbędny do realizacji prac przedwdrożeniowych projektu. Jeżeli chodzi o budynki, za koszty kwalifikowalne uznaje się tylko koszty amortyzacji odpowiadające okresowi realizacji projektu obliczone na podstawie powszechnie przyjętych zasad rachunkowości. W przypadku, gdy budynki wykorzystywane są także w innych celach niż realizacja projektu, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania budynków w celu realizacji projektu objętego pomocą. Jeżeli chodzi o grunty, kosztami kwalifikowalnymi są dzierżawa (tylko raty dzierżawne bez części odsetkowej) i wieczyste użytkowanie gruntów (tylko opłaty za użytkowanie wieczyste bez części odsetkowej), które odpowiadają proporcji wykorzystania gruntu w celu realizacji projektu objętego pomocą,
  - d) koszty podwykonawstwa – koszty usług doradczych lub równoważnych świadczonych w celu wykonania prac przedwdrożeniowych w projekcie.

W przypadku usług doradczych lub równoważnych kosztami kwalifikowalnymi są koszty usług:

- świadczonych przez konsultantów zewnętrznych,
- niemających charakteru ciągłego ani okresowego,
- niezwiązanych ze zwykłymi kosztami operacyjnymi przedsiębiorcy, takimi jak usługi doradztwa podatkowego, usługi prawnicze lub reklama,

e) pozostałe koszty operacyjne, np.:

- materiały niezbędne do realizacji prac przedwdrożeniowych (np. surowce, półprodukty, odczynniki),
- drobne narzędzia i sprzęt (co do zasady wszystkie zakupy niespełniające wymogu środka trwałego zgodnie z ustawą o rachunkowości oraz z przyjętą polityką rachunkowości) wykorzystywane do prac przedwdrożeniowych,
- koszty utrzymania linii technologicznych w okresie i w proporcji wykorzystania do prac przedwdrożeniowych projektu,
- usługi rzeczownika patentowego,
- koszty opłat urzędowych ponoszonych w związku z realizacją prac przedwdrożeniowych projektu, np. koszty uzyskania certyfikatu.

3. przeprowadzenia prac przedwdrożeniowych finansowanych w ramach pomocy publicznej na usługi doradcze MŚP:

a) koszty podwykonawstwa – koszty usług doradczych lub równoważnych świadczonych w celu wykonania prac przedwdrożeniowych w projekcie.

W przypadku usług doradczych lub równoważnych kosztami kwalifikowalnymi są koszty usług:

- a) świadczonych przez konsultantów zewnętrznych,
- b) niemających charakteru ciągłego ani okresowego,
- c) niezwiązanych ze zwykłymi kosztami operacyjnymi przedsiębiorcy, takimi jak usługi doradztwa podatkowego, usługi prawnicze lub reklama.

4. wdrożenia prac B+R, w szczególności:

- a) koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, m.in.:
  - zakup, wytworzenie, dostawę, instalację i uruchomienie maszyn, sprzętu i urządzeń zaliczanych do środków trwałych wraz ze specjalistycznym instruktążem w ich obsłudze,
  - zakup zaawansowanych rozwiązań teleinformatycznych (w tym sprzętu informatycznego) oraz specjalistycznego oprogramowania wraz z licencją, zaliczanego do wartości niematerialnych i prawnych,

- zakup wartości niematerialnych i prawnych związanych z transferem technologii (m.in. licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej),
- zakup materiałów i robót budowlanych,
- dzierżawa lub najem gruntów i budynków (finansowana ze środków własnych wnioskodawcy przez co najmniej trzy lata od zakończenia realizacji projektu,
- dzierżawa lub najem instalacji lub maszyn w formie leasingu finansowego (w części raty leasingowej wystawionej na rzecz beneficjenta związanej ze spłatą kapitału, bez części odsetkowej i innych opłat) obejmującego obowiązek zakupu aktywów przez beneficjenta po wygaśnięciu umowy.

Do wydatków niekwalifikowalnych dla poddziałania zaliczamy:

- koszty pośrednie,
- wydatki związane z zakupem nieruchomości,
- wydatki poniesione na przygotowanie projektu,
- wkład niepieniężny.

II Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka

Działanie II.1 Otoczenie biznesu

Poddziałanie II.1.1 Tereny inwestycyjne

Limity wydatków obowiązujące dla poddziałania II.1.1:

- wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych,
- wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych,
- wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną będą kwalifikowalne do wysokości 30% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wydatki związane z przebudową infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją będą kwalifikowalne do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych.

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla poddziałania zaliczamy w szczególności wydatki na:

- 1) opracowania dotyczące kompleksowych badań geotechnicznych, w tym określenia warstw geotechnicznych, nośności gruntu, poziomu lustra wód gruntowych,
- 2) przygotowanie koncepcji zagospodarowania terenu, w tym oceny stanu infrastruktury technicznej i analizy kosztowej uzbrojenia,
- 3) opracowanie harmonogramu procesu inwestycyjnego,
- 4) opracowanie analizy formalno-prawnej nieruchomości,
- 5) opracowanie studium wykonalności,
- 6) opracowanie analizy kosztowej makroniwelacji,
- 7) przygotowanie raportu o wpływie strefy jako całości na środowisko naturalne oraz raportów o wpływie poszczególnych inwestycji,
- 8) działania rozpoznawcze, dotyczące oceny atrakcyjności inwestycyjnej terenu,
- 9) opracowanie ogólnej oceny atrakcyjności inwestycyjnej terenu,
- 10) działania rozpoznawcze w ocenie możliwości utworzenia terenu inwestycyjnego dla danej lokalizacji, opracowanie informacji o utworzonym terenie inwestycyjnym,
- 11) budowa lub przebudowa niezbędnej dla funkcjonowania terenu inwestycyjnego infrastruktury technicznej, w szczególności: sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, energetycznej, kanalizacji deszczowej, telekomunikacyjnej, gazowej, innych sieci specjalistycznych,

12) budowa lub przebudowa niezbędnej infrastruktury technicznej wymienionej powyżej, wykraczającej poza teren inwestycyjny, jedynie w takim zakresie, aby skomunikować teren lub włączyć infrastrukturę do istniejącej sieci,

13) wydatki związane z budową lub przebudową przyłączy, pod warunkiem że będą one stanowiły własność beneficjenta,

14) wydatki na opłaty za przyłączenie do sieci mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli przyłącza będą stanowiły własność beneficjenta i jeśli tak stanowi umowa o dofinansowanie projektu,

15) wydatki związane z niwelacją terenu,

16) przebudowa lub remont budynków znajdujących się na terenie inwestycyjnym

Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3% całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Poddziałanie II.1.2 Profesjonalizacja usług biznesowych, typ projektu 1

Limity wydatków obowiązujące dla podziałania II.1.2, typ projektu 1:

- wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych
- wydatki związane z przeprowadzeniem pilotażu nowej usługi lub nowego zakresu świadczonej już usługi specjalistycznej, lub pakietu usług – min. 60% wartości wydatków kwalifikowalnych projektu
- wydatki związane ze stworzeniem lub doposażeniem zaplecza infrastrukturalnego niezbędnego dla świadczenia nowej usługi lub nowego zakresu świadczonej już usługi, lub pakietu usług będą kwalifikowalne do wysokości 50% wartości wydatków kwalifikowalnych projektu
- wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla podziałania, zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z realizacją projektu

Do wydatków kwalifikowalnych zalicza się koszty przygotowania nowej usługi lub nowego zakresu świadczonej już usługi specjalistycznej, lub pakietu usług w ramach profesjonalizacji oferty podmiotów działających na rzecz wsparcia przedsiębiorczości:

- a) koszty przygotowania i ewaluacji nowej usługi lub nowego zakresu świadczonej już usługi specjalistycznej, lub pakietu usług:
  - wynagrodzenia pracowników zaangażowanych w proces przygotowania usług oraz podróże służbowe tych osób,

- zakup usług doradczych (np. analiz, ekspertyz, badań rynkowych) niezbędnych do przygotowania usług,
  - zakup wartości niematerialnych i prawnych (np. oprogramowania, baz danych, licencji, patentów, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej) niezbędnych do przygotowania usług,
  - koszty ewaluacji dokonanej przez niezależny podmiot.
- b) koszty związane z przeprowadzeniem pilotażu nowej usługi lub nowego zakresu świadczonej już usługi specjalistycznej, lub pakietu usług, w tym:
- wynagrodzenia pracowników zaangażowanych w proces realizacji pilotażu oraz podróże służbowe tych osób,
  - pomoc w formie pieniężnej przyznawana MŚP (ostatecznym odbiorcom) biorącym udział w pilotażu – tylko w przypadku programów inkubacji i akceleracji,
  - zakup usług związanych z organizacją pilotażu,
- c) koszty związane ze stworzeniem lub doposażeniem zaplecza infrastrukturalnego niezbędnego dla świadczenia nowej usługi lub nowego zakresu świadczonej już usługi specjalistycznej, lub pakietu usług, w tym:
- zakup środków trwałych (np. nabycie sprzętu, wyposażenia biurowego wykorzystywanego do świadczenia usług dla przedsiębiorców),
  - zakup wartości niematerialnych i prawnych (np. nabycie oprogramowania, baz danych, licencji, patentów, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej),
  - prace budowlane (np. dostosowanie pomieszczeń wykorzystywanych do świadczenia usług dla przedsiębiorców).

Koszty związane ze stworzeniem lub doposażeniem zaplecza infrastrukturalnego będą wspierane jedynie w przypadku spełnienia warunków określonych w kryteriach wyboru projektów dla poddziałania II.1.2, typ projektu 1. Powyższe koszty mogą stanowić max. 20% wydatków kwalifikowalnych projektu.

Przez usługi specjalistyczne należy rozumieć usługi świadczone przez podmioty zewnętrzne, nieposiadające charakteru ciągłego lub okresowego oraz które nie są związane ze zwykłymi kosztami operacyjnymi przedsiębiorstwa.

W przypadku usług świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości dozwolone jest wsparcie usług prawnych oraz doradztwa podatkowego.

2. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu) w tym w szczególności:

- a) wydatki na organizację i przeprowadzenie szkolenia, w tym:
- wynagrodzenie trenera,

- dojazdy i zakwaterowanie trenera,
  - wynajem pomieszczeń oraz niezbędnego sprzętu do przeprowadzenia szkolenia,
  - catering,
  - przygotowanie materiałów szkoleniowych,
  - delegacje osób korzystających ze szkolenia.
3. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3% całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Poddziałanie II.1.2 Profesjonalizacja usług biznesowych, typ projektu 2

Limity wydatków obowiązujące dla poddziałania II.1.2, typ projektu 2:

- wydatki związane z daną prorozwojową usługą doradczą będą kwalifikowalne do wysokości 250 000 zł
- wydatki związane z wdrożeniem w przedsiębiorstwie rezultatu prorozwojowej usługi doradczej będą kwalifikowalne do wysokości 300% wartości wydatków kwalifikowalnych danej prorozwojowej usługi doradczej podlegającej wdrożeniu

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla poddziałania, zaliczamy:

1. Wydatki dotyczące zakupu specjalistycznych usług prorozwojowych świadczonych MŚP przez podmioty działające na rzecz wsparcia przedsiębiorczości, z wyłączeniem usług na które wnioskodawca otrzymał dofinansowanie w ramach poddziałania II.2.1 Modele biznesowe MŚP oraz z wyłączeniem wnioskodawców, którzy uzyskali wsparcie na tożsamą usługę w ramach działania X.2 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw.

Przez usługi specjalistyczne należy rozumieć usługi świadczone przez podmioty zewnętrzne, nieposiadające charakteru ciągłego lub okresowego oraz które nie są związane ze zwykłymi kosztami operacyjnymi przedsiębiorstwa. Za usługi specjalistyczne nie uznaje się usług polegających na przeprowadzeniu prac B+R.

W przypadku usług świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości dozwolone jest wsparcie usług prawnych oraz doradztwa podatkowego.

2. Wydatki związane z wdrożeniem w przedsiębiorstwie rezultatu prorozwojowej usługi doradczej.

Do wydatków niekwalifikowalnych dla poddziałania II.1.2, typ projektu 2 zaliczamy:

- 1) wydatki poniesione na przygotowanie projektu,
- 2) wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej,

- 3) koszty budynków i gruntów (dzierżawa lub najem gruntów i budynków, wieczyste użytkowanie gruntów, amortyzacja budynków),
- 4) wydatki związane z robotami budowlanymi, o których mowa w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane oraz materiały budowlane,
- 5) koszty pośrednie,
- 6) wkład niepieniężny.

Poddziałanie II.1.2 Profesjonalizacja usług biznesowych, typ projektu 3

Limity wydatków obowiązujące dla poddziałania II.1.2, typ projektu 3:

- limit dotyczący wartości kosztów kwalifikowalnych projektu – maksymalnie 300% całkowitej wartości kosztów kwalifikowalnych usługi, na którą otrzymano dofinansowanie w ramach konkursu w ramach poddziałania II.1.2, typ projektu 2

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla poddziałania, zaliczamy wydatki związane z wdrożeniem w przedsiębiorstwie rezultatu prorozwojowej usługi doradczej o specjalistycznym charakterze, na którą otrzymano dofinansowanie w ramach konkursu w ramach poddziałania II.1.2, typ projektu 2.

Do wydatków niekwalifikowalnych dla poddziałania II.1.2, typ projektu 3 zaliczamy:

- 1) wydatki poniesione na przygotowanie projektu,
- 2) wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej,
- 3) koszty budynków i gruntów (dzierżawa lub najem gruntów i budynków, wieczyste użytkowanie gruntów, amortyzacja budynków),
- 4) wydatki związane z robotami budowlanymi, o których mowa w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane oraz materiały budowlane,
- 5) koszty pośrednie,
- 6) wkład niepieniężny.

Działanie II.2 Internacjonalizacja przedsiębiorstw

Poddziałanie II.2.1 Modele biznesowe MŚP, typ projektu 1

Do wydatków kwalifikowalnych zalicza się wydatki dotyczące:

- a) opracowanie koncepcji wprowadzenia nowych produktów (wytrobów lub usług) na rynki docelowe, zawierającej m.in: określenie rynków docelowych dla działalności eksportowej wnioskodawcy; analizę pozycji konkurencyjnej wnioskodawcy na danym rynku; analizę wejścia na rynek docelowy przeprowadzoną w oparciu o analizę aktów prawnych, procedur, zwyczajów, praktyk handlowych i zasad warunkujących dostęp

produktów do rynku; rodzaje działań koniecznych do wejścia na nowe rynki zbytu (wydatki kwalifikowalne tylko w ramach typu projektu: opracowanie nowego modelu biznesowego przedsiębiorstwa w celu wejścia na nowe zagraniczne rynki zbytu),

Poddziałanie II.2.1 Modele biznesowe MŚP, typ projektu 2

Do wydatków kwalifikowalnych zalicza się wydatki dotyczące:

- a) stworzenie koncepcji wzornictwa w zakresie produktu, opakowania i znaku firmowego (tylko w ramach typu projektu: wdrożenie nowego modelu biznesowego w celu wejścia na nowe zagraniczne rynki zbytu),
- b) wynajęcie powierzchni wystawienniczej,
- c) projekt i zabudowa stoiska,
- d) wpis do katalogu targowego, opłata rejestracyjna, reklama w mediach targowych,
- e) wstęp na targi lub wystawy,
- f) obsługa organizacyjna udziału w targach i wystawach oraz misjach gospodarczych,
- g) organizacja i obsługa techniczna stoiska,
- h) podróże służbowe trzech przedstawicieli uczestniczących w targach i imprezach wystawienniczych oraz misjach gospodarczych (transport, zakwaterowanie, diety, ubezpieczenia, wizy), w okresie nie dłuższym niż dwa dni (a w przypadku misji – jeden dzień) przed rozpoczęciem i jeden dzień po zakończeniu imprezy targowej, wystawy lub misji, oraz w okresie trwania przedsięwzięcia, w zakresie i według stawek określonych w przepisach w sprawie ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju,
- i) transport, ubezpieczenie oraz odprawa celna eksponatów, innych materiałów lub produktów,
- j) usługi tłumaczeń wraz z prawami autorskimi,
- k) przygotowanie projektu i produkcja indywidualnych materiałów promujących produkty lub usługi MŚP (np. przygotowanie i druk materiałów promocyjnych, broszur, katalogów, folderów reklamowych zawierających ofertę handlową, prezentacje multimedialne, filmy instruktażowe, materiały testowe rozdawane w czasie imprezy wystawienniczej),
- l) zakup usług doradczych związanych z wyszukiwaniem i doбором partnerów na rynkach docelowych, w tym w zakresie określenia, wyselekcjonowania, sprawdzenia wiarygodności grupy docelowej potencjalnych partnerów handlowych, przygotowania ofert współpracy oraz negocjacji handlowych (pozycja ta nie obejmuje usług pośrednictwa handlowego oraz doradztwa związanego z bezpośrednim uczestnictwem doradcy w negocjacjach),
- m) zakup usług w zakresie organizacji spotkań z wyselekcjonowanymi potencjalnymi partnerami handlowymi,

- n) koszty usług doradczych w zakresie tworzenia regulaminów usług, gwarancji produktowych i innych dokumentów niezbędnych dla wprowadzenia produktu na nowy rynek,
- o) koszty usług doradczych w zakresie uzyskania ochrony własności przemysłowej za granicą, odnoszące się do produktów przeznaczonych do sprzedaży na rynkach zagranicznych.

Do wydatków niekwalifikowalnych dla poddziałania zaliczamy:

- wydatki poniesione na przygotowanie projektu,
- wydatki związane z zakupem nieruchomości,
- koszty pośrednie,
- wkład niepieniężny.

Poddziałanie II.2.2 Promocja gospodarcza regionu

Poddziałanie II.2.3 Promocja gospodarcza regionu – miasto Łódź

Limity wydatków obowiązujące dla poddziałania II.2.2 i poddziałania II.2.3:

- wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych,
- wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych.

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla poddziałania zaliczamy w szczególności wydatki na:

- a) przygotowanie studium wykonalności,
- b) analizy, prace studialne, ekspertyzy i usługi doradcze związane z realizacją projektu,
- c) przygotowanie zintegrowanych danych przestrzennych do udostępniania w ramach systemu promocji regionu,
- d) przygotowanie albo aktualizację programów rozwoju lub promocji gospodarczej, w tym wykonanie analiz i ekspertyz,
- e) pozyskiwanie lub udostępnianie informacji gospodarczej, w tym zakup baz danych i oprogramowania, wraz z ich konfiguracją i aktualizacją, stworzenie lub obsługę serwisów internetowych,
- f) zakup niezbędnego wyposażenia stanowiącego integralną część projektu,
- g) realizację projektów pilotażowych,
- h) wynajem sprzętu, pomieszczeń lub powierzchni wystawienniczej,
- i) projekt i zabudowę stoiska wystawowego lub ekspozycji,
- j) wpis do katalogu targowego, wystawowego, opłaty rejestracyjne,
- k) wstęp na wystawy lub targi,
- l) usługi tłumaczeń wraz z prawami autorskimi,
- m) organizację i prowadzenie szkoleń, spotkań, warsztatów, konsultacji, konferencji, kongresów, targów, misji, wizyt studyjnych i staży, forów etc., w szczególności honorariów eksperckich, wyżywienia (catering), noclegów, ubezpieczenia uczestników, oprawy multimedialnej, montażu, demontażu, transportu stoiska, sprzętania, energii elektrycznej, dostępu do sieci Internet, najmu sali lub pomieszczeń, lub powierzchni. Koszty najmu muszą być związane bezpośrednio z realizacją projektu oraz beneficjent lub wykonawca musi być bezpośrednim najemcą sali lub pomieszczeń, lub powierzchni,
- n) transport eksponatów, innych materiałów lub produktów (wraz z ubezpieczeniem i odprawą celną),
- o) podróże służbowe:

- do dwóch przedstawicieli firm uczestniczących w realizowanych przedsięwzięciach (transport, zakwaterowanie, ubezpieczenia i wizy, z wyłączeniem wyżywienia) – maksymalnie w okresie dwóch dni przed i jednego dnia po przedsięwzięciu oraz w okresie trwania przedsięwzięcia, w zakresie i według stawek określonych w przepisach w sprawie ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju,
- przedstawicieli instytucji realizującej projekt,
- przedstawicieli podmiotów świadczących usługi w zakresie informacji gospodarczej.

Koszty transportu i zakwaterowania mogą być zaakceptowane i rozliczone na podstawie stosownych dokumentów przedstawionych przez beneficjenta (faktur lub dokumentów o równoważnej wartości księgowej) za hotel, bilety kolejowe, lotnicze, autobusowe. W sytuacji niemożności skorzystania ze środków komunikacji zbiorowej (np. w przypadku osób z niepełnosprawnościami lub jeśli wymaga tego specyfika projektu), wydatki związane z dojazdem samochodem będą kwalifikowalne na podstawie kosztów używania samochodu do celów służbowych według stawki za 1 km przebiegu, zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie należności przysługujących z tytułu podróży służbowej,

- p) usługi informatyczne, telekomunikacyjne i pocztowe pod warunkiem, że pozostają w bezpośrednim związku z celami realizacji projektu,
- q) wynagrodzenie wraz z pozapłacowymi kosztami pracy, w tym składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, osób zaangażowanych bezpośrednio w realizację projektu. Koszty takie mogą zostać uznane za wydatek kwalifikowalny pod warunkiem:
- zaangażowania przez beneficjenta nowych osób lub przeniesienie dotychczasowych na potrzeby realizacji projektu (stosunek pracy), zawarcia umowy cywilno-prawnej lub zmiany zakresu czynności,
  - że pracownik jest zatrudniony wyłącznie do zadań związanych z realizacją projektu lub też przeznacza na realizację projektu określoną część swojego czasu pracy (ustaloną zgodnie z kartami czasu pracy do wydzielonego etatu), lub realizuje zakres prac wskazany w umowie cywilno-prawnej,
  - że kwota wynagrodzenia nie odbiega znacząco od średniego miesięcznego wynagrodzenia pracownika w danej instytucji,
- r) zakup wartości niematerialnych i prawnych, w szczególności nabycie praw patentowych, licencji, know-how, nieopatentowanej wiedzy technicznej pod warunkiem, że wartości te:
- będą wykorzystywane wyłącznie przez nabywcę,
  - podlegają amortyzacji zgodnie z przepisami odrębnymi,
  - będą nabyte od osoby trzeciej na warunkach rynkowych,

- będą stanowiły majątek i własność beneficjenta przez co najmniej okres trwałości projektu.

Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 4% całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych dla poddziałań zaliczamy:

- wydatki związane z zakupem nieruchomości.

Działanie II.3 Zwiększenie konkurencyjności MŚP

Poddziałanie II.3.1 Innowacje w MŚP, typy projektów 1 i 2

Limity wydatków obowiązujące dla poddziałania II.3.1, typy projektów 1 i 2:

- wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych,
- wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wydatki związane z inwestycjami zmierzającymi do zwiększenia efektywności energetycznej będą kwalifikowalne do wysokości 30 % wydatków kwalifikowalnych projektu.

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla poddziałania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z realizacją projektu:

Do wydatków kwalifikowalnych zalicza się wydatki na wdrożenie lub zakup i wdrożenie wyników prac B+R oraz wdrożenie innowacyjnych produktów, procesów wytwarzania produktów lub świadczenia usług, w tym eko-innowacje, w szczególności:

a) koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, m.in.:

- zakup, wytworzenie, dostawę, instalację i uruchomienie maszyn, sprzętu i urządzeń zaliczanych do środków trwałych wraz ze specjalistycznym instruktążem w ich obsłudze,
- zakup zaawansowanych rozwiązań teleinformatycznych (w tym sprzętu informatycznego) oraz specjalistycznego oprogramowania wraz z licencją, zaliczanego do wartości niematerialnych i prawnych,
- zakup wartości niematerialnych i prawnych związanych z transferem technologii (m.in. nabycie, walidacja i obrona patentów, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej),
- zakup materiałów i robót budowlanych,
- zakup nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej, w tym dzierżawa lub najem gruntów i budynków (finansowana ze środków własnych wnioskodawcy w okresie trwałości projektu),
- dzierżawa lub najem instalacji lub maszyn w formie leasingu finansowego (w części raty leasingowej wystawionej na rzecz beneficjenta związanej ze spłatą kapitału, bez części odsetkowej i innych opłat) obejmującego obowiązek zakupu aktywów przez beneficjenta po wygaśnięciu umowy.

2. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):

a) wydatki na organizację i przeprowadzenie specjalistycznych szkoleń, w tym:

- praca wynagrodzenie trenerów i szkoleniowców,
- dojazdy i zakwaterowanie trenerów,

- wynajem pomieszczeń oraz niezbędnego sprzętu do przeprowadzenia szkoleń,
- catering dla uczestników szkolenia,
- przygotowanie materiałów szkoleniowych,
- delegacje osób korzystających ze szkoleń.

Do wydatków niekwalifikowalnych dla poddziałania zaliczamy:

- koszty pośrednie,
- wkład niepieniężny.

Poddziałanie II.3.1 Innowacje w MŚP, typ projektu 3

Limity wydatków obowiązujące dla poddziałania II.3.1, typ projektu 3:

- wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych,
- wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej, w tym dzierżawa lub najem gruntów, budynków i lokali (finansowane ze środków własnych wnioskodawcy w okresie trwałości projektu), będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wydatki związane z inwestycjami zmierzającymi do zwiększenia efektywności energetycznej będą kwalifikowalne do wysokości 30 % wydatków kwalifikowalnych projektu (inwestycje w zakresie produkcji energii muszą służyć tylko na potrzeby własne wnioskodawcy i muszą wiązać się z optymalizacją kosztów działalności przedsiębiorcy),
- wydatki związane z zapewnieniem bezpieczeństwa przesyłania danych (np. systemy firewall, IDS antywirusowe, kontroli dostępu do zasobów systemu) będą kwalifikowalne do wysokości 20% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu (wkład niepieniężny mogą stanowić wyłącznie nieruchomości),
- koszty wynagrodzeń i koszty zaangażowania osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą będą kwalifikowalne do wysokości 50% wydatków kwalifikowalnych projektu łącznie,
- stawka ryczałtowa w wysokości do 20% kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich innych niż koszty personelu projektu i innych osób fizycznych świadczących usługi w ramach projektu wykorzystana do pokrycia bezpośrednich kosztów personelu projektu i innych osób fizycznych świadczących usługi w ramach projektu, pod warunkiem że koszty bezpośrednie projektu nie obejmują zamówień na roboty budowlane, których wartość przekracza próg określony w art. 4 lit. a dyrektywy 2014/24/UE – bez konieczności udokumentowania jej wyliczenia,
- wydatki związane z działalnością promocyjną w systemach komunikacji internetowej będą kwalifikowalne do wysokości 25% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- koszty związane z uruchomieniem działalności gospodarczej, przeprofilowaniem prowadzonej działalności, przebranżowieniem w tym zaopatrzenie w niezbędne

surowce, uruchomienie/utrzymanie linii produkcyjnych takie jak: surowce, półprodukty, materiały – do wysokości 20% wydatków kwalifikowalnych. W ramach limitu kwalifikowalne będą wyłącznie koszty dotyczące zobowiązań krótkoterminowych.

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla poddziałania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z realizacją projektu:

Do wydatków kwalifikowalnych zalicza się wydatki na wdrożenie produktów, procesów wytwarzania produktów lub świadczenia usług, w szczególności:

- a) koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, m.in.:
- zakup, wytworzenie, dostawę, instalację i uruchomienie maszyn, sprzętu i urządzeń zaliczanych do środków trwałych wraz ze specjalistycznym instruktążem w ich obsłudze,
  - zakup zaawansowanych rozwiązań teleinformatycznych (w tym sprzętu informatycznego) oraz specjalistycznego oprogramowania wraz z licencją, zaliczanego do wartości niematerialnych i prawnych,
  - zakup wartości niematerialnych i prawnych (m.in. nabycie, walidacja i obrona patentów, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej, niezbędnych programów i aplikacji),
  - wydatki związane z zapewnieniem bezpieczeństwa przesyłania danych (np. systemy firewall, IDS antywirusowe, kontroli dostępu do zasobów systemu) – do wysokości 20% wydatków kwalifikowalnych,
  - wydatki związane z działalnością promocyjną w systemach komunikacji internetowej m.in.: SEM (Google Adwords); artykuły sponsorowane; mailing; facebook ads; współpraca z influencerami; reklama pre-roll na YT; stworzenie docelowej aplikacji mobilnej na potrzeby promocji produktu/usługi wnioskodawcy; stworzenie strony www (w tym hosting) – do wysokości 25% wydatków kwalifikowalnych,
  - zakup materiałów i robót budowlanych,
  - zakup nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej, w tym dzierżawa lub najem gruntów, budynków i lokali (finansowane ze środków własnych wnioskodawcy w okresie trwałości projektu) – do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych,
  - dzierżawa lub najem instalacji lub maszyn w formie leasingu finansowego (w części raty leasingowej wystawionej na rzecz beneficjenta związanej ze spłatą kapitału, bez części odsetkowej i innych opłat) obejmującego obowiązek zakupu aktywów przez beneficjenta po wygaśnięciu umowy;
- b) wynagrodzenie wraz z pozapłacowymi kosztami pracy, w tym składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, osób zaangażowanych bezpośrednio w realizację projektu. Koszty takie mogą zostać uznane za wydatek kwalifikowalny pod warunkiem:
- zaangażowania przez beneficjenta nowych osób lub przeniesienie dotychczasowych na potrzeby realizacji projektu (stosunek pracy), zawarcia umowy cywilno-prawnej lub zmiany zakresu czynności,
  - że pracownik jest zatrudniony wyłącznie do zadań związanych z realizacją projektu lub też przeznacza na realizację projektu określoną część swojego czasu pracy (ustaloną

- zgodnie z kartami czasu pracy do wydzielonego etatu), lub realizuje zakres prac wskazany w umowie cywilno-prawnej,
- że kwota wynagrodzenia nie odbiega znacząco od średniego miesięcznego wynagrodzenia pracownika w danej instytucji
  - koszty wynagrodzeń nie mogą stanowić więcej niż 50% wydatków kwalifikowalnych projektu;
- c) koszty zaangażowania w realizację projektu beneficjenta prowadzącego jednoosobową działalność gospodarczą jest kwalifikowalny pod warunkiem wyraźnego wskazania tej formy zaangażowania oraz określenia zakresu obowiązków tej osoby w zatwierdzonym wniosku o dofinansowanie projektu – do wysokości 50% wydatków kwalifikowalnych projektu;
- d) stawka ryczałtowa w wysokości do 20% kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich innych niż koszty personelu projektu i innych osób fizycznych świadczących usługi w ramach projektu wykorzystana do pokrycia bezpośrednich kosztów personelu projektu i innych osób fizycznych świadczących usługi w ramach projektu, pod warunkiem że koszty bezpośrednie projektu nie obejmują zamówień na roboty budowlane, których wartość przekracza próg określony w art. 4 lit. a dyrektywy 2014/24/UE – bez konieczności udokumentowania jej wyliczenia (nie można w projekcie łączyć kosztów wynagrodzeń rozliczanych stawką ryczałtową i rozliczanych w sposób tradycyjny);
- e) koszty związane z uruchomieniem działalności gospodarczej, przeprofilowaniem prowadzonej działalności, przebranżowieniem w tym zaopatrzenie w niezbędne surowce, uruchomienie/utrzymanie linii produkcyjnych takie jak: surowce, półprodukty, materiały – do wysokości 20% wydatków kwalifikowalnych. Kwalifikowalne będą wyłącznie koszty dotyczące zobowiązań krótkoterminowych

2. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):

- a) wydatki na organizację i przeprowadzenie specjalistycznych szkoleń, w tym:
- praca wynagrodzenie trenerów i szkoleniowców,
  - dojazdy i zakwaterowanie trenerów,
  - wynajem pomieszczeń oraz niezbędnego sprzętu do przeprowadzenia szkoleń,
  - catering dla uczestników szkolenia,
  - przygotowanie materiałów szkoleniowych,
  - delegacje osób korzystających ze szkoleń.

Do wydatków niekwalifikowalnych dla podziałania zaliczamy:

- koszty pośrednie,
- finansowanie kapitału obrotowego.

Poddziałanie II.3.1 Innowacje w MŚP, typ projektu 4

Limity wydatków obowiązujące dla poddziałania II.3.1, typ projektu 4:

- wartość wsparcia wyznaczana w oparciu o stawkę jednostkową na finansowanie kapitału obrotowego przez okres maksymalnie 3 miesięcy.

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla poddziałania zalicza się finansowanie kapitału obrotowego przedsiębiorstwa, które, w związku wystąpieniem epidemii COVID-19, znalazło się w sytuacji nagłego niedoboru lub braku płynności finansowej. Finansowanie kapitału obrotowego rozliczane jest w oparciu o zastosowanie stawki jednostkowej.

Stawka jednostkowa: obejmuje koszt finansowania kapitału obrotowego przez 1 miesiąc kalendarzowy.

Stawka jednostkowa na finansowanie kapitału obrotowego przez 1 miesiąc dla firmy mikro- i małej = 7 845,11 zł x $\sqrt{\text{FTE}}$

gdzie:

FTE – zatrudnienie w firmie w przeliczeniu na pełne etaty. W przypadku samozatrudnionych FTE = 1.

W wyliczeniu etatów należy uwzględnić wyłącznie pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwie na podstawie umowy o pracę określonej w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1040 ze zm.).

Do wydatków niekwalifikowalnych dla poddziałania zaliczamy:

- koszty pośrednie.

III Transport

Limity wydatków obowiązujące dla wszystkich działań w ramach III Osi:

- Wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych (limit nie dotyczy projektu, w którym realizowany jest wyłącznie typ projektu 5 w działaniu III.4).
- Wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej będą kwalifikowalne do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu.
- Wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych.

Działanie III.1. Niskoemisyjny transport miejski

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z przygotowaniem projektu:

- projekt organizacji ruchu na czas budowy.

2. Wydatki związane z realizacją projektu:

- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją m.in. linii elektroenergetycznej, teletechnicznej, kanalizacji sanitarnej, sieci gazowej, ciepłowniczej, wodociągowej, urządzeń wodnych melioracji, urządzeń podziemnych specjalnego przeznaczenia (maksymalnie do 10% wydatków kwalifikowalnych),
- wydatki związane z przystosowaniem infrastruktury towarzyszącej do wymogów ochrony środowiska (np.: urządzenia odwadniające, w tym kanalizacja deszczowa, sączki, zbiorniki odparowujące, separatory dla wód opadowych, przepusty),
- prace wykończeniowe związane z zagospodarowaniem terenu inwestycji (np.: ławki, kosze na śmieci, uporządkowanie zieleni po zakończeniu inwestycji),
- wydatki na opłaty za usunięcie drzew lub krzewów związane z realizacją projektów mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez beneficjenta na rzecz innego podmiotu. W przypadku, gdy organem pobierającym opłatę administracyjną za wycinkę drzew i krzewów jest beneficjent (np. gmina) lub podmiot wskazany w umowie jako uprawniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, opłata taka nie stanowi wydatku kwalifikowalnego,
- wydatki na zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego, w tym zakup sprzętu i wyposażenia m.in. zatoki autobusowe, azyle dla pieszych przy przejściach, szynki przed przejściem dla pieszych, wyspy spowalniające ruch pojazdów, aktywne oznakowanie o stałej i zmiennej treści, wyniesienie przystanków; zmiana wizualna nawierzchni, kładki dla pieszych,
- wydatki związane z zakupem lub modernizacją taboru niskoemisyjnego tj. m.in. system monitoringu w pojazdach, system komunikacji głosowej z pasażerami, tablice informacyjne,
- wydatki związane z zakupem rowerów miejskich wraz z zapleczem technicznym tj. m.in. stacje rowerowe (stojaki + terminal), wyposażone w autonomiczny system zasilania (np.: akumulator), system informatyczny do obsługi wypożyczeń rowerów miejskich,

- wydatki związane z infrastrukturą służącą obsłudze pasażerów m.in. przystanki, węzły przesiadkowe, wiaty, ławki przy przystankach i węzłach przesiadkowych, windy, poczekalnie dla pasażerów przy węzłach multimodalnych, kasy biletowe, biletomaty, punkty informacyjne dla pasażerów na przystankach i węzłach, system planowania podróży,
- wydatki przeznaczone w ramach zaplecza technicznego do obsługi taboru w zajezdni m.in. rezerwowe źródła zasilania, zabezpieczenia przeciwpożarowe i antykradzieżowe, zabezpieczenia instalacji do dystrybucji ekologicznych nośników energii w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska,
- wydatki z zakresu inteligentnych systemów transportowych wykorzystywanych na potrzeby komunikacji zbiorowej w ramach systemów zarządzania transportem publicznym uwzględniających obsługę systemu informacji pasażerskiej oraz przystankowej, nadzór nad ruchem transportu publicznego,
- wydatki na drogi lokalne lub regionalne oraz drogi dla rowerów będą kwalifikowalne do wysokości 30% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- wydatki na dostosowanie infrastruktury lub taboru do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (np.: podjazdy, windy).

3. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):

Realizowane w ramach cross-finansingu działania mogą być stosowane w przypadku, kiedy stanowią integralną część projektu i dotyczą:

- organizacji i prowadzenia działań szkoleniowych w projektach z zakresu inteligentnych systemów transportowych oraz dotyczących zakupu lub modernizacji taboru.

W ramach wskazanych działań przewiduje się, iż przedmiotem współfinansowania, w zakresie w jakim jest to niezbędne dla ich prawidłowej realizacji, mogą być następujące wydatki:

- praca trenerów i szkoleniowców,
- dojazdy i zakwaterowanie trenerów,
- wynajem pomieszczeń do przeprowadzenia szkoleń,
- catering dla uczestników szkolenia,
- przygotowanie materiałów szkoleniowych,
- delegacja osób korzystających ze szkoleń.

4. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 1 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Działanie III.2. Drogi

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z przygotowaniem projektu:

- projekt organizacji ruchu na czas budowy.

2. Wydatki związane z realizacją projektu:

- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją w tym m.in. linii elektroenergetycznej, teletechnicznej, kanalizacji sanitarnej, sieci gazowej, ciepłowniczej, wodociągowej, urządzeń wodnych, urządzeń podziemnych specjalnego przeznaczenia oraz rozbiórka wiat przystankowych, przeniesienie obiektów kultu religijnego (maksymalnie do 10% wydatków kwalifikowalnych),
- przebudowa torów tramwajowych i przejazdów kolejowych, znajdujących się w ciągu drogi będącej przedmiotem projektu lub przechodzących przez nią,
- budowa, przebudowa zjazdów indywidualnych (jedynie w obrębie pasa drogowego) na odcinku objętym inwestycją,
- wydatki związane z zagwarantowaniem tymczasowego objazdu, jeżeli jest niezbędny w czasie realizacji inwestycji (np. tymczasowy most, droga objazdowa, oznakowanie objazdu),
- wydatki związane z przystosowaniem infrastruktury drogowej do wymogów ochrony środowiska (np. osłony i ekrany akustyczne, urządzenia odwadniające w tym: kanalizacja deszczowa, zbiorniki retencyjne, przepusty, sączi, zbiorniki odparowujące, separatory dla wód opadowych),
- prace wykończeniowe, w tym wykonanie umocnienia i zieleni drogowej,
- wydatki na opłaty za usunięcie drzew lub krzewów związane z realizacją projektów mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez beneficjenta na rzecz innego podmiotu. W przypadku, gdy organem pobierającym opłatę administracyjną za wycinkę drzew i krzewów jest beneficjent (np. gmina) lub podmiot wskazany w umowie jako uprawniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, opłata taka nie stanowi wydatku kwalifikowalnego,
- wydatki związane z odszkodowaniami za utracone zbiory i naprawą szkód oraz niezbędne wydatki związane z opłatami/odszkodowaniami za czasowe zajęcie części nieruchomości w trakcie realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu,
- wydatki na zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników ruchu drogowego m.in. zatoki autobusowe, azyle dla pieszych przy przejściach, szykany przed przejściem dla pieszych, wyspy spowalniające ruch pojazdów, aktywne oznakowanie o stałej i zmiennej treści, wyniesienie skrzyżowania, kładki dla pieszych,
- oświetlenie na odcinku objętym inwestycją,

- wagi służące eliminacji z ruchu przeciążonych pojazdów, systemy monitorowania sterowania i zarządzania ruchem drogowym, kamery video służące do monitorowania ruchu, systemy informacji o stanie dróg i ich zatłoczeniu.

3. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):

Realizowane w ramach cross-finansingu działania mogą być stosowane w przypadku, kiedy stanowią integralną część projektu i dotyczą:

- działań szkoleniowych i instruktażowych w projektach z zakresu inteligentnych systemów transportowych;

W ramach działań szkoleniowych i instruktażowych w projektach z zakresu inteligentnych systemów transportowych przewiduje się, iż przedmiotem współfinansowania w zakresie w jakim jest to niezbędne dla ich prawidłowej realizacji mogą być następujące wydatki:

- praca trenerów i szkoleniowców,
- dojazdy i zakwaterowanie trenerów,
- wynajem pomieszczeń do przeprowadzenia szkoleń,
- catering dla uczestników szkolenia,
- przygotowanie materiałów szkoleniowych,
- delegacje osób korzystających ze szkoleń.

4. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 2 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:

- wydatki związane z budową bądź zakupem bądź montażem wiat przystankowych,
- wydatki związane z dodatkowymi pracami wykonywanymi po przeniesieniu obiektów kultu religijnego stanowiących infrastrukturę kolidującą dla realizowanej inwestycji takimi jak.: wykonanie ogrodzenia, oświetlenia kapliczek, wykonanie opasek betonowych wokół kapliczek.
- wydatki związane z zakupem sprzętu i pojazdów dla służb których zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
- wydatki związane z budową/przebudową dróg dla rowerów, chodników, kładek i podziemnych przejść dla pieszych w pasie drogi, jeżeli projekt nie obejmuje prac na jezdni.

Działanie III.3 Transport multimodalny

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z realizacją projektu:

- budowa, przebudowa lub modernizacja placów składowych i przeładunkowych, magazynów, parkingów, dróg wewnętrznych, torów kolejowych niezbędnych dla funkcjonowania terminalu multimodalnego;
- przebudowa centrów logistycznych w zakresie niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania terminalu multimodalnego;
- nabycie lub wytworzenie środków trwałych w tym: maszyn i urządzeń, narzędzi, przyrządów i instalacji, wyposażenia technicznego biur niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania terminalu multimodalnego;
- budowa, przebudowa lub modernizacja infrastruktury technicznej, w szczególności przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych lub telekomunikacyjnych;
- nabycie urządzeń niezbędnych do obsługi przeładunku towarów w tym m.in.: uniwersalnych samojezdnych urządzeń przeładunkowych przystosowanych do przeładunku wszelkiego typu jednostek (kontenery lądowe, naczepy, nadwozia), bramowych suwnic kontenerowych, dźwigów, żurawi samochodowych, wozów podnośnikowych (czołowych i bocznych), lokomotyw manewrowych;
- zakup lub modernizacja systemów telematycznych umożliwiających monitorowanie pojazdów lub przewożonego ładunku, kontrolę parametrów pracy pojazdów i przekazywanie rejestrowanych danych do centrum ich przetwarzania;
- zakup lub modernizacja systemów informatycznych umożliwiających przetwarzanie uzyskanych danych w celu skutecznego zarządzania terminalem multimodalnym.

2. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 1,5 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Działanie III.4 Transport kolejowy

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

DLA TYPÓW PROJEKTÓW 1-4

1. Wydatki związane z przygotowaniem projektu:

- projekt organizacji ruchu na czas budowy.

2. Wydatki związane z realizacją projektu:

- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją w tym m.in. linii elektroenergetycznej, teletechnicznej, kanalizacji sanitarnej, sieci gazowej,

ciepłowniczej, wodociągowej, urządzeń wodnych, urządzeń podziemnych specjalnego przeznaczenia (maksymalnie do 10% wydatków kwalifikowalnych),

- wydatki związane z zapewnieniem tymczasowego objazdu (np.: tymczasowy przejazd, droga objazdowa, oznakowanie objazdu), jeżeli jest niezbędny w czasie realizacji inwestycji,
- (dot. infrastruktury liniowej) - zakup sprzętu i wyposażenia w zakresie niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania projektu m. in. sygnalizacja świetlna, urządzenia zabezpieczające i urządzenia łączności, systemy zarządzania i sterowania ruchem, urządzenia wykorzystywane do zwiększenia bezpieczeństwa ruchu kolejowego,
- (dot. infrastruktury dworcowej i przystankowej) - m. in. dostosowanie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, nagłośnienie, informacja pasażerska i zegarowa, tablice informujące o odjazdach pociągów, monitoring, system zarządzania budynkiem, biletomaty, zaplecze sanitarne dla podróżnych, zakup i montaż elementów małej architektury typu ławki, stojaki na rowery, śmietniki, wykorzystanie OZE na potrzeby dworca, budowa miejsc postojowych, parking rowerowy, w tym także koszty związane z przystosowaniem infrastruktury dworcowej do potrzeb działalności komercyjnej,
- (dot. taboru kolejowego) - m.in. wydatki związane z wyposażeniem taboru w system informacji dla podróżnych, monitoring zewnętrzny i wewnętrzny pojazdu,
- wsparcie dla zaplecza technicznego służącego do obsługi nabytego, zmodernizowanego taboru, w tym także zakup i instalacja systemów monitoringu, systemów ppoż.,
- wydatki związane z przystosowaniem infrastruktury kolejowej do wymogów ochrony środowiska (np. urządzenia odwadniające w tym kanalizacja deszczowa, zbiorniki retencyjne, przepusty, sączki, zbiorniki odparowujące, separatory dla wód opadowych i inne),
- prace wykończeniowe, w tym wykonanie umocnienia, roślinność posadzona w celu ochrony zboczy, żywopłoty,
- wydatki na budowę kanalizacji teletechnicznej, związanej z potrzebami zarządzania infrastrukturą kolejową lub potrzebami ruchu kolejowego, na odcinku objętym projektem,
- wydatki na opłaty za usunięcie drzew lub krzewów związane z realizacją projektów mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez beneficjenta na rzecz innego podmiotu. W przypadku, gdy organem pobierającym opłatę administracyjną za wycinkę drzew i krzewów jest beneficjent (np. gmina) lub podmiot wskazany w umowie jako uprawniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, opłata taka nie stanowi wydatku kwalifikowalnego,
- wydatki związane z odszkodowaniami za utracone zbiory i naprawą szkód oraz niezbędne wydatki związane z opłatami/odszkodowaniami za czasowe zajęcie części nieruchomości w trakcie realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu,

- wydatki na dostosowanie istniejącej infrastruktury lub taboru do potrzeb osób z niepełnosprawnościami np. podjazdy, windy, systemy informacji głosowej i wizualnej.
3. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 1 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:

- wydatki związane z bieżącym utrzymaniem infrastruktury kolejowej,
- wydatki na wyposażenie wydzielonej przestrzeni komercyjnej.

DLA TYPU PROJEKTU 5

1. Wydatki związane z realizacją projektu:

- opracowanie lub aktualizacja m.in.:
  - a. studium wykonalności lub jego elementów,
  - b. koncepcji programowo – przestrzennej,
  - c. projektu budowlanego i wykonawczego,
  - d. dokumentacji geodezyjnej,
  - e. kosztorysu inwestorskiego,
  - f. przedmiaru robót,
  - g. dokumentacji związanej z oceną oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
  - h. specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót budowlanych,
  - i. opinii, analiz, badań, ekspertyz, w szczególności konserwatorskich, architektonicznych, urbanistycznych, geologicznych, archeologicznych,
  - j. dokumentacji związanej z udzieleniem przez beneficjenta zamówienia robót budowlanych/usług/dostaw dla docelowego projektu infrastrukturalnego,
  - k. innej dokumentacji technicznej lub finansowej, o ile jej opracowanie jest niezbędne do przygotowania lub realizacji projektu, z wyjątkiem wypełnienia formularza wniosku o dofinansowanie w przypadku wszystkich projektów oraz wniosku o potwierdzenie wkładu finansowego w przypadku dużych projektów.
- wydatki poniesione na opłaty związane z uzyskaniem wymaganych prawem opinii, uzgodnień, pozwoleń, decyzji administracyjnych (np. w związku z oceną oddziaływania na środowisko, pozwoleniem na budowę).

2. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 1 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:

- zakup nieruchomości,
- wkład niepieniężny.

IV Gospodarka niskoemisyjna

Limity wydatków obowiązujące dla wszystkich działań w ramach IV Osi:

- Wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych;
- wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych.

Działanie IV.1 Odnawialne źródła energii

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

- Wydatki związane z przygotowaniem projektu:
  - wydatki poniesione na wykonanie dokumentacji (w tym m.in. dokumentacji związanej z wykonaniem próbnych odwiertów geotermalnych, badań geologicznych, audytów energetycznych).
- Wydatki związane z realizacją projektu:
  - wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
  - przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją (maksymalnie do 10% wydatków kwalifikowalnych),
  - wykonywanie odwiertów geotermalnych, w tym odwiertów badawczych,
  - wydatki związane z budową, przebudową lub modernizacją sieci o napięciu poniżej 110 kV, umożliwiającą przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (maksymalnie do 15% wydatków kwalifikowalnych),
  - zakup i montaż niezbędnych urządzeń infrastruktury służącej wytwarzaniu energii pochodzących ze źródeł odnawialnych, w tym:
    - a. mechanizmów sterowania pozycją paneli fotowoltaicznych (trackery), służących pozycjonowaniu solarnych źródeł wytwarzania energii elektrycznej,
    - b. maszyn służących ładowaniu biomasy do instalacji spalających biomasę lub instalacji biogazowni (np. ładowarki, koparki), wykorzystywanych jedynie w procesie technologicznym,
  - wydatki związane z budową, przebudową lub modernizacją infrastruktury służącej do dystrybucji energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze źródeł odnawialnych (maksymalnie do 15% wydatków kwalifikowalnych), w tym:
    - a. budowa, przebudowa wewnętrznej instalacji elektroenergetycznej / ciepłej służącej podłączeniu źródła produkującego energię z obiektem, który ma być zasilany (w przypadku projektów dotyczących produkcji energii z OZE na potrzeby własne beneficjenta),

- systemy magazynowania wytworzonej energii elektrycznej lub ciepłej (maksymalnie do 10% wydatków kwalifikowalnych),
- systemy monitoringu służące badaniu efektywności instalacji oraz wpływu na środowisko naturalne,
- wydatki związane z odszkodowaniami za utracone zbiory i naprawą szkód oraz niezbędne wydatki związane z opłatami/odszkodowaniami za czasowe zajęcie części nieruchomości w trakcie realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu,
- wycinka drzew i krzewów, jeżeli jest to niezbędne do realizacji projektu.

3. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:

- zakup środków transportu,
- budowa lub modernizacja linii produkcyjnych służących do wytwarzania biopaliw oraz jednostek wytwórczych energii elektrycznej i ciepłej wykorzystujących OZE,
- wydatki związane z uruchomieniem i prowadzeniem plantacji roślin służących do produkcji biomasy i biopaliw,
- podłączenie indywidualnych użytkowników do sieci energetycznych i ciepłych,
- zakup i montaż używanej infrastruktury w zakresie energii wiatrowej oraz używanej infrastruktury w zakresie spalania biomasy,
- instalacje do współspalania biomasy z paliwami kopalnymi.

Działanie IV.2. Termomodernizacja budynków

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z przygotowaniem projektu:

- wydatki poniesione na wykonanie dokumentacji technicznej np. audytu energetycznego, świadectwa charakterystyki energetycznej,
- wydatki poniesione na wykonanie ekspertyz przyrodniczych (ekspertyzy ornitologiczne, chiropterologiczne).

2. Wydatki związane z realizacją projektu:

1. wydatki poniesione na prace dotyczące modernizacji energetycznej budynku wynikające wyłącznie z audytu energetycznego,
2. wydatki dotyczące robót towarzyszących niezbędnym do przeprowadzenia prac remontowych lub modernizacyjnych, które to prace remontowe lub modernizacyjne określone zostały w audycie energetycznym (np.: instalacja odgromowa, instalacja

elektryczna, obróbki blacharskie, remont i przebudowa kominów i innych elementów konstrukcyjnych, opaski wokół budynku, remont schodów i balkonów zewnętrznych).

3. przyłączenie do sieci ciepłowniczej (w przypadku zastąpienia istniejącego źródła ciepła ogrzewaniem z sieci miejskiej),
4. nadzór przyrodniczy (jeżeli jest konieczny dla realizacji projektu).

3. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3% całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:

- zakup i montaż instalacji telefonicznej,
- zakup i montaż sieci internetowej,
- przedsięwzięcia dotyczące ogrzewania węglowego,
- koszty transportu i unieszkodliwiania azbestu usuniętego z termomodernizowanego budynku (jeśli dotyczy),
- zagospodarowanie terenu wokół budynku,
- zakup, dostawa i montaż rolet (w tym rolet ppoż.),
- wkład niepieniężny w postaci nieruchomości,
- zakup urządzeń RTV i AGD.

Działanie IV.3 Ochrona powietrza

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki przeznaczone na przygotowanie projektu:

- wydatki dotyczące przygotowania projektu pilotażowego lub demonstracyjnego w tym m.in. badania geotechniczne,
- wydatki związane ze sporządzeniem obliczeń potwierdzających osiągnięcie przez budynek standardu pasywnego budynku użyteczności publicznej, wymaganych dla projektów z zakresu budownictwa pasywnego, wykonanych przez uprawnioną na mocy odpowiednich przepisów prawa osobę dokonującą charakterystyki energetycznej budynku,
- wydatki związane z przygotowaniem dokumentacji w zakresie przystosowania do zmiany systemów zasilania (np. audyt oświetleniowy).

2. Wydatki związane z realizacją projektu:

- wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- adaptacja pomieszczeń na potrzebę nowego źródła ciepła,

- dostosowanie istniejących instalacji do nowego sposobu zasilania budynku w ciepło,
- wykonanie węzłów cieplnych oraz zastosowanie wymienników ciepła, tylko jeśli będą stanowiły własność Beneficjenta,
- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją w zakresie sieci ciepłowniczych (maksymalnie do 10% wydatków kwalifikowalnych),
- wydatki związane z oświetleniem zewnętrznym w tym m.in.: z układem optycznym, układem zasilającym, systemem mocowania, systemem sterowania oświetleniem,
- wydatki związane z wykorzystaniem OZE w ramach oświetlenia zewnętrznego,
- wydatki związane z budową nowego budynku pasywnego użyteczności publicznej w określonym miejscu, w tym dokumentacja powykonawcza, potwierdzająca zgodność inwestycji ze standardami energooszczędności dla budynków pasywnych, wykonana przez uprawnioną na mocy odpowiednich przepisów prawa osobę dokonującą charakterystyki energetycznej budynku.

3. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):

Realizowane w ramach cross-finansingu działania mogą być stosowane w przypadku, kiedy stanowią integralną część projektu i dotyczą wydatków na organizację i przeprowadzenie wśród mieszkańców województwa akcji promujących wykorzystywanie nowych rozwiązań służących wspieraniu ochrony powietrza:

- organizowanie spotkań, warsztatów, prelekcji promujących zastosowanie nowych rozwiązań (szczególnie w odniesieniu do projektów demonstracyjnych).

4. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:

- elementy wyposażenia budynków pasywnych,
- modernizacja lub wymiana oświetlenia wewnątrz budynków,
- modernizacja oświetlenia na zewnątrz budynków (w tym wydatki związane z modernizacją pojedynczych lamp zlokalizowanych przy budynku),
- przedsięwzięcia w zakresie ogrzewania węglowego,
- wydatki związane z zagospodarowaniem terenu wokół budynków pasywnych,
- przedsięwzięcia dotyczące odbudowy, rozbudowy i nadbudowy (w zakresie przedsięwzięć dotyczących pasywnych budynków użyteczności publicznej),
- zastępowanie dotychczasowego oświetlenia ledowego innym, bardziej zaawansowanym technologicznie oświetleniem ledowym.

Działanie IV.4 Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki przeznaczone na przygotowanie projektu:

- wydatki poniesione na wykonanie dokumentacji technicznej np. oceny energetycznej budynku.

2. Wydatki związane z realizacją projektu:

- wydatki dotyczące robót związanych z wymianą niskosprawnych i nieekologicznych źródeł ciepła na nowe źródła ciepła bardziej ekologiczne:
  - a. demontaż dotychczasowego źródła ciepła,
  - b. zakup i montaż nowego źródła ciepła wraz z niezbędną instalacją, urządzeniami, aparaturą,
  - c. dostosowanie istniejących instalacji do nowego sposobu zasilania budynku w ciepło,
  - d. adaptacja pomieszczeń na potrzeby nowego źródła ciepła, w zakresie niezbędnym do realizacji projektu.
- wydatki dotyczące robót nie związanych z wymianą źródła ciepła – wydatki te nie mogą przekroczyć 300 PLN za 1 m² powierzchni użytkowej budynku, a jednocześnie nie mogą wynosić więcej niż 45 000 PLN dla budynku,
  - a. wydatki na inwestycje zwiększające efektywność energetyczną i ograniczające zapotrzebowanie na energię w budynkach, a więc poniesione na prace dotyczące modernizacji energetycznej budynku wynikające z oceny energetycznej budynku tj. np.: docieplenie ścian zewnętrznych, dachów, stropodachów, stropów, wymiana okien, drzwi zewnętrznych,
  - b. wydatki nie wynikające z oceny energetycznej budynku, niezbędne do realizacji projektu (np.: instalacja odgromowa, instalacja elektryczna, obróbki blacharskie, remont i przebudowa kominów i innych elementów konstrukcyjnych, opaski wokół budynku, remont schodów i balkonów zewnętrznych).

3. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:

- wydatki dotyczące robót nie związanych z wymianą źródła ciepła, jeśli budynek spełnia minimalne standardy efektywności energetycznej określone w opisie działania w SZOOP RPO WŁ 2014-2020 lub jeśli w danym budynku nie następuje wymiana niskosprawnych i nieekologicznych źródeł ciepła na nowe źródła ciepła bardziej ekologiczne,
- roboty budowlane, wykończeniowe, które nie są związane bezpośrednio z realizacją projektu,

- koszty transportu i unieszkodliwiania odpadów powstałych w wyniku realizacji inwestycji,
- zakup, dostawa i montaż rolet (w tym rolet ppoż.),
- wykonanie odrębnego magazynu na paliwa np. budynki, wiaty,
- wkład niepieniężny w postaci nieruchomości.

V Ochrona środowiska

Limity wydatków obowiązujące dla wszystkich działań w ramach V Ochrona środowiska:

- Wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych.
- Wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej będą kwalifikowane do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu.
- Wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych.

Działanie V.1 Gospodarka wodna i przeciwdziałanie zagrożeniom

Poddziałanie V.1.1 Gospodarka wodna i zarządzanie ryzykiem

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla poddziałania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z przygotowaniem projektu:

- wydatki poniesione na wykonanie dokumentacji (w tym m.in. plany postępowania w sytuacjach zagrożenia powodziowego dotyczące obiektów objętych zakresem projektu, badania geotechniczne).

2. Wydatki związane z realizacją projektu:

- przebudowa infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją,
- systemy monitoringu i zabezpieczenia przeciwpowodziowego, przed pożarami lasów i przed niekorzystnymi zjawiskami naturalnymi wraz z niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania sprzętem elektronicznym (w tym komputery oraz kamery TV przemysłowej) wraz z oprogramowaniem,
- sieć łączności alarmowo-dyspozycyjnej służąca ochronie lasów przed pożarami,
- wieże monitoringowe lub maszty służące do obserwacji zagrożenia pożarowego lasów.
- infrastruktura związana z ochroną przeciwpożarową lasów w tym pasy przeciwpożarowe, zbiorniki wodne, urządzenia zwiększające retencję wodną,
- adaptacja istniejących pomieszczeń na potrzeby funkcjonowania systemów monitoringu i wczesnego reagowania na sytuacje kryzysowe oraz prognozowania występowania zagrożeń,

- systemy zbierania, oczyszczania i ponownego wykorzystania wód opadowych w miejscu ich powstawania (m. in. budowa systemów zbierania otwartych lub zamkniętych zbiorników, podczyszczania oraz wykorzystywania wód opadowych np. do celów nawodnień parków i ogrodów miejskich, otwartych lub zamkniętych zbiorników wód opadowych).
- systemy usprawniające infiltrowanie wód opadowych w miastach o liczbie mieszkańców poniżej 100 tys. (infiltracja powierzchniowa i podpowierzchniowa),
- wydatki na opłaty za usunięcie drzew lub krzewów związane z realizacją projektów mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez beneficjenta na rzecz innego podmiotu.
- W przypadku, gdy organem pobierającym opłatę administracyjną za wycinkę drzew i krzewów jest beneficjent (np. gmina) opłata taka nie stanowi wydatku kwalifikowalnego,
- wydatki związane z odszkodowaniami za utracone zbiory i naprawą szkód oraz niezbędne wydatki związane z opłatami lub odszkodowaniami za czasowe zajęcie części nieruchomości w trakcie realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu,
- wydatki związane z zagospodarowaniem terenu wokół zbiornika wodnego objętego projektem będą kwalifikowalne na gruntach przeznaczonych pod zbiornik wodny i na obszarze nie większym niż do 10 metrów od granicy wyznaczonego Max PP (maksymalny poziom piętrzenia). Zagospodarowanie terenu przy urządzeniach wodnych zlokalizowanych na ciekach naturalnych będzie uznane za kwalifikowalne tylko w granicach ustalonej linii brzegu,
- wydatki związane z zagospodarowaniem wałów przeciwpowodziowych na potrzeby utworzenia szlaku turystycznego pieszego lub rowerowego, jak również budowy drogi rowerowej jedynie jako element projektu polegającego na budowie, przebudowie lub modernizacji wałów przeciwpowodziowych w celu zwiększenia ochrony przeciwpowodziowej.

3. Wydatki związane z cross-financingiem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):

- wydatki poniesione na szkolenia personelu obsługującego systemy i urządzenia zarządzania zagrożeniami w zakresie następujących wydatków:
- praca trenerów i szkoleniowców,
- dojazdy i zakwaterowanie trenerów,
- wynajem pomieszczeń do przeprowadzenia szkoleń,
- catering dla uczestników szkolenia,
- przygotowanie materiałów szkoleniowych,
- delegacja osób korzystających ze szkoleń.

4. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 1,5 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:

- zakup środków transportu,
- moduły gaśnicze montowane na samochodach i przyczepkach,
- melioracje wodne szczegółowe,
- kanalizacja deszczowa,
- drogi leśne,
- place manewrowe.

Poddziałanie V.1.2 Rozwój Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego

1. Wydatki związane z realizacją projektu:

- zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych, obejmujący również wyposażenie tych samochodów w sprzęt służący do prowadzenia akcji ratowniczych.

2. Wydatki niekwalifikowalne:

- koszty pośrednie.

Działanie V.2 Gospodarka odpadami

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z przygotowaniem projektu:

1. badania i ekspertyzy np. odwierty próbne, sondowanie gruntu, itd., prace geodezyjne i geologiczne, tylko w sytuacji, gdy są niezbędne do prawidłowej realizacji projektu.

2. Wydatki związane z realizacją projektu:

- nabycie przenośnych środków trwałych, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania infrastruktury lub podnoszących jej wydajność (np. specjalistyczne samochody, kontenery i pojemniki na odpady),
- place manewrowe, drogi wewnętrzne, drogi dojazdowe w zakresie niezbędnym do prawidłowej realizacji projektu,
- chodniki i opaski chodnikowe w ramach sieci wewnątrzzakładowej,
- specjalistyczne kontenery do prawidłowego magazynowania odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych (np. zużyte świetlówki i akumulatory, przeterminowane leki, rozpuszczalniki, farby i kleje),

- instalacje i sieci wewnątrzzakładowe (elektroenergetyczne sn i nn, słaboprądowe, wodociągowe, kanalizacji – sanitarnej, technologicznej i odcieków, kanalizacji deszczowej wraz z układem podczyszczania, sieć biogazu),
  - przyłącza i sieci zewnętrzne niezbędne do prawidłowej realizacji projektu,
  - parkingi,
  - ogrodzenie,
  - zieleń ochronna,
  - oświetlenie terenu,
  - instalacje ppoż. i monitoringu,
  - demontaż i unieszkodliwianie azbestu (w tym w szczególności koszty związane z usunięciem elementów azbestowych, ich składowaniem na miejscu zbiórki oraz unieszkodliwianiem),
  - wydatki związane z likwidacją dzikich wysypisk (w zakresie zbiórki, wywozu i zdeponowania na składowiskach odpadów)
3. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu) w zakresie inwestycji dotyczących odpadów komunalnych:
- koszty związane z edukacją w zakresie gospodarki odpadami lokalnej społeczności objętej projektem,
  - koszty organizacji szkoleń, warsztatów, zajęć edukacyjnych, konkursów (wynagrodzenie ekspertów, wynajem sali, wyżywienie, nagrody itp.).
4. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:

- zakup samochodów osobowych,
- zakup / montaż elementów elewacji i dachu służących zastąpieniu zdemontowanych z budynków elementów zawierających azbest,
- koszty związane z zagospodarowaniem terenu oczyszczonego w wyniku likwidacji dzikiego wysypiska odpadów bądź usunięcia azbestu.

Działanie V.3 Gospodarka wodno-kanalizacyjna

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

- Wydatki związane z przygotowaniem projektu:
- projekt organizacji ruchu na czas budowy.

- Wydatki związane z realizacją projektu:
- wydatki związane z budową, w tym rozbudową sieci wodociągowej, ujęć lub stacji uzdatniania wody lub zakupem lub remontem urządzeń służących gromadzeniu, odprowadzaniu, uzdatnianiu lub przesyłowi wody oraz zakupem specjalistycznych urządzeń lub aparatury do pomiaru, monitoringu i analizy sieci wodociągowej (np. mobilne laboratoria, instalacje kontrolno-pomiarowe), będą kwalifikowane do 30% wydatków kwalifikowalnych,
- wydatki na opłaty z tytułu zajęcia pasa drogowego mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez beneficjenta na rzecz innego podmiotu. W przypadku, gdy organem pobierającym opłatę administracyjną z tytułu zajęcia pasa drogowego jest beneficjent (np. gmina) opłata taka nie stanowi wydatku kwalifikowalnego,
- wydatki na odtworzenie nawierzchni drogi w zakresie wynikającym z zezwolenia na zajęcie pasa drogowego,
- wydatki na odtworzenie nawierzchni drogi poza pasem prowadzonych robót mogą być uznane za kwalifikowalne jeśli obowiązek odtworzenia nawierzchni drogi wynika z zezwolenia na zajęcie pasa drogowego,
- wydatki związane z odszkodowaniami za utracone zbiory i naprawą szkód oraz niezbędne wydatki związane z opłatami/odszkodowaniami za czasowe zajęcie części nieruchomości w trakcie realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu,
- wydatki związane z zagospodarowaniem osadów powstałych w procesie oczyszczania ścieków komunalnych (w szczególności obróbka biologiczna, chemiczna, termiczna), w zakresie wymaganym przepisami ustawy o odpadach jedynie jako element szerszego projektu infrastrukturalnego,
- wydatki związane z infrastrukturą oczyszczalni ścieków niezwiązaną bezpośrednio z procesem technologicznym (m.in. drogi technologiczne, ogrodzenie, systemy ppoż., monitoring, pomieszczenia socjalne),
- zakup urządzeń pomiarowych sieci kanalizacyjnych m.in. kamery inspekcyjne, monitoring kanalizacji, analizatory, elektrody procesowe,
- budowa kanalizacji deszczowej pod warunkiem, że jest ona elementem projektu dotyczącego inwestycji w kanalizację sanitarną, w szczególności jest realizowana w ramach projektu, którego celem jest rozdział kanalizacji ogólnospławnej na kanalizację deszczową i sanitarną.
- Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 1,5 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.
- Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:
- budowa przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych w rozumieniu Ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,

- zakup środków transportu (np. wozy asenizacyjne),
- zakup wyposażenia niezwiązanego bezpośrednio z procesem technologicznym realizowanym na oczyszczalni ścieków.

Działanie V.4 Ochrona przyrody

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z przygotowaniem projektu:

- wydatki poniesione na wykonanie dokumentacji (w tym m.in. plany ochrony gatunków i siedlisk, inwentaryzacji przyrodniczej, specyficzne badania herpetologiczne, badania ornitologiczne, badania mykologiczne, monitoring gatunków roślin rzadkich i chronionych oraz ich siedlisk, opisu stanu istniejącego wraz z analizą potrzeb oraz analizą opcji, analizy genetyczne i ekspertyzy taksonomiczne).

2. Wydatki związane z realizacją projektu:

- ochrona różnorodności gatunkowej – ścinanie drzew, przygotowanie gruntu i uporządkowanie zieleni istniejącej, nasadzenie drzew i krzewów.
- wydatki związane z nowymi nasadzeniami niezbędnymi do prawidłowej realizacji projektu w tym: roboty porządkowe i przygotowawcze, roboty agrotechniczne, zadrzewienia, trawniki, roboty pielęgnacyjne.
- koszty związane z realizacją zadań z zakresu czynnej ochrony przyrody w tym m.in. przywracanie właściwego stanu siedlisk, usuwanie gatunków inwazyjnych, zakup i montaż budek dla ptaków i ssaków, budowa schronień i miejsc rozrodu dla gatunków chronionych i rzadkich, nasadzenia roślin żywicielskich.
- monitoring przyrody (regularne obserwacje i pomiary wybranych elementów przyrody żywej, prowadzone dla uzyskania informacji o zmianach tych elementów w czasie.)
- zachowanie otwartego charakteru ekosystemów nieleśnych- usuwanie roślinności drzewiastej
- kształtowanie struktury roślinności zielnej
- renaturyzacja cieków, renaturyzacja zbiorników wodnych (czyszczenie, pogłębianie itp.)
- przygotowanie terenu pod budowę, w tym prace geodezyjne, prace ziemne, prace związane z zagospodarowaniem terenu.
- zakup i montaż wyposażenia nierozzerwalnie związanego z celami projektu i jego funkcjonowaniem

1. infrastruktura szlaku turystycznego w tym m.in. :

- a. ciągi piesze i rowerowe; budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury edukacyjnej, w tym ścieżek przyrodniczo- edukacyjnych,

- b. parkingi, ciągi pieszo-rowerowo, ścieżki dydaktyczne,
- c. oświetlenie (wykonanie niezbędnych instalacji stanowiących element ciągu pieszego i parkingu pozwalających na korzystanie z infrastruktury również po zmroku),
- d. przygotowanie nawierzchni (wyrównanie, utwardzenie, mostki, kładki, podesty),

2. mała architektura:

- e. plac zabaw
- f. ogrodzenie
- g. tablice informacyjne
- h. kosze na śmieci
- i. toalety
- j. kontenery na śmieci
- k. stoliki z siedziskami

3. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10 % finansowania unijnego w ramach projektu):

- koszty związane z edukacją przyrodniczą oraz promowaniem ekologii:
  - koszty organizacji szkoleń, warsztatów, zajęć edukacyjnych, konkursów (wynagrodzenie ekspertów, wynajem sali, wyżywienie, nagrody itp.),
  - koszty wynajęcia i montaż sceny, sprzętu i urządzeń niezbędnych do organizacji wydarzenia (m.in. nagłośnienie, oświetlenie),
4. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

VI Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu

Limity wydatków obowiązujące dla wszystkich działań w ramach VI Osi:

- wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% kosztów kwalifikowalnych (limit nie dotyczy projektów w zakresie zabytków wpisanych do rejestru zabytków realizowanych w ramach działania VI.1);
- wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej będą kwalifikowalne do wysokości 10% kosztów kwalifikowalnych projektu;
- wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych;
- wartość cross-finansingu nie może przekroczyć 10% finansowania unijnego w ramach projektu.

Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

1. Wydatki związane z przygotowaniem projektu:

1. opracowanie analizy popytu;
2. limit kwalifikowalności wydatków poniesionych na przygotowanie projektu nie ma zastosowania do projektu obejmującego swoim kwalifikowalnym zakresem przynajmniej jeden zabytek wpisany do rejestru zabytków.

2. Wydatki związane z realizacją projektu

Typ projektu nr 1

1. Koszty związane z pracami konserwatorskimi, restauratorskimi lub robotami budowlanymi przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, niezbędne do zachowania pełnionych przez nie funkcji kulturalnych lub do nadania im takich funkcji np. wydatki związane z pracami ziemnymi, wykonaniem badań archeologicznych, budowlano-montażowymi, instalacyjnymi, termomodernizacją, przebudową infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją, przebudową korytarzy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych; odbudowa części budynku będącego zabytkiem obejmująca maksymalnie 30% kubatury stanu docelowego odbudowywanego budynku.

W ramach w/w typu **wyłącznie jako element projektu** kwalifikowane będą koszty związane z realizacją następujących przedsięwzięć:

- zakup wyposażenia oraz usług niezbędnych do zachowania pełnionych funkcji kulturalnych lub nadania funkcji kulturalnych (w tym wydatki związane z tworzeniem nowej ekspozycji lub modernizacją ekspozycji istniejącej);

- wydatki związane z zagospodarowaniem otoczenia wokół zabytku (jeżeli to otoczenie jest wpisane do rejestru zabytków) np. nowe nasadzenia lub uporządkowanie starych nasadzeń; obiekty małej architektury – np. zakup nowych oraz remont/odnowa starych; budowa, przebudowa, remont/naprawa ścieżek lub chodników, prace ziemne, instalacyjne, budowlano-montażowe;
- wydatki związane z zabytkami ruchomymi wpisanymi do rejestru zabytków, obiektami muzealnymi wpisanymi do inwentarzy muzealnych, materiałami bibliotecznymi wchodzącymi w skład narodowego zasobu bibliotecznego, materiałami archiwalnymi wchodzącymi w skład narodowego zasobu archiwalnego (w tym przede wszystkim muzealiami, starodrukami, zbiorami piśmienniczymi, archiwami, księgozbiorami, zabytkami archeologicznymi), m.in. na ich konserwację i restaurację – do 10% kosztów kwalifikowalnych projektu);
- wydatki związane z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych w zakresie zwiększenia dostępu do kultury oraz digitalizacją zasobów dziedzictwa kulturowego i ich udostępnienie, np.:
  - a. wydatki poniesione na opracowanie portali internetowych związanych z realizacją projektu (digitalizacją i udostępnianiem zasobów dziedzictwa kulturowego);
  - b. wydatki na zakup sprzętu (np. skanery, aparaty fotograficzne, profesjonalne monitory) i oprogramowania niezbędnych do przeprowadzenia digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego i ich udostępnienia;
  - c. wydatki na prace budowlane oraz zakup wyposażenia niezbędnych do dostosowania pomieszczeń do utworzenia w nich pracowni digitalizacji;
  - d. wydatki związane z zakupem sprzętu do prezentacji multimedialnych oraz innych nowoczesnych rozwiązań interaktywnych;
  - e. koszty prac związanych z wdrożeniem e-informacji w obszarze kultury;
- wydatki związane z ochroną zabytku przed zagrożeniami, w szczególności w zakresie zabezpieczeń przeciwpożarowych, przeciwwłamaniowych (np. zakup urządzeń gaśniczych, zakup i instalacja czujników dymu, CO₂, zakup i instalacja alarmów przeciwwłamaniowych lub innych urządzeń chroniących przed kradzieżą, zakup i montaż instalacji odgromowych);
- wydatki na energooszczędne rozwiązania techniczne lub technologiczne w obiekcie;
- wydatki na dostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami poprzez prace budowlane lub zakup i montaż wyposażenia (np. podjazdy, windy).

Typ projektu nr 2

- Koszty związane z robotami budowlanymi w obiektach instytucji kultury np. wydatki związane z pracami ziemnymi, budowlano-montażowymi, instalacyjnymi, termomodernizacją, przebudową infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją (z wyłączeniem budowy nowych budynków w określonym miejscu oraz odbudowy).

- Wydatki związane z zakupem wyposażenia dla instytucji kultury związanego z prowadzeniem działalności kulturalnej.

W ramach w/w typu **wyłącznie jako element projektu** kwalifikowane będą koszty związane z realizacją następujących przedsięwzięć:

- wydatki związane z zabytkami ruchomymi wpisanymi do rejestru zabytków, obiektami muzealnymi wpisanymi do inwentarzy muzealnych, materiałami bibliotecznymi wchodzącymi w skład narodowego zasobu bibliotecznego, materiałami archiwalnymi wchodzącymi w skład narodowego zasobu archiwalnego (w tym przede wszystkim muzealiami, starodrukami, zbiorami piśmienniczymi, archiwami, księgozbiorami, zabytkami archeologicznymi), m.in. na ich konserwację i restaurację – do 10% kosztów kwalifikowalnych projektu;
- wydatki związane z ochroną zasobów przed zagrożeniami, w szczególności w zakresie zabezpieczeń przeciwpożarowych, przeciwwłamaniowych (np. zakup urządzeń gaśniczych, zakup i instalacja czujników dymu, CO₂, zakup i instalacja alarmów przeciwwłamaniowych lub innych urządzeń chroniących przed kradzieżą, zakup i montaż instalacji odgromowych);
- wydatki na energooszczędne rozwiązania techniczne lub technologiczne w obiekcie;
- wydatki związane z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych w zakresie zwiększenia dostępu do kultury oraz digitalizacją zasobów dziedzictwa kulturowego i ich udostępnienie, np.:
  - a. wydatki poniesione na opracowanie portali internetowych związanych z realizacją projektu (digitalizacją i udostępnianiem zasobów dziedzictwa kulturowego);
  - b. wydatki na zakup sprzętu (np. skanery, aparaty fotograficzne, profesjonalne monitory) i oprogramowania niezbędnych do przeprowadzenia digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego i ich udostępnienia;
  - c. wydatki na prace budowlane oraz zakup wyposażenia niezbędnych do dostosowania pomieszczeń do utworzenia w nich pracowni digitalizacji;
  - d. wydatki związane z zakupem sprzętu do prezentacji multimedialnych oraz innych nowoczesnych rozwiązań interaktywnych;
  - e. koszty prac związanych z wdrożeniem e-informacji w obszarze kultury;
- wydatki związane z tworzeniem nowej ekspozycji lub modernizacją ekspozycji istniejącej;
- wydatki na dostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami poprzez prace budowlane lub zakup i montaż wyposażenia (np. podjazdy, windy).

3. Wydatki związane z cross-financjowaniem

Wykorzystanie mechanizmu cross-financingu możliwe będzie, gdy jego zastosowanie jest uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągnięcia założonych celów i rezultatów.

1. wydatki na działania szkoleniowe i instruktażowe, pozostające w ścisłym związku z przedmiotem projektu, których celem jest m.in. umożliwienie eksploatacji zakupionych urządzeń i sprzętu:

- a. praca trenerów i szkoleniowców;
  - b. dojazdy i zakwaterowanie trenerów;
  - c. catering dla uczestników;
  - d. wynajem pomieszczeń do przeprowadzania szkoleń;
  - e. przygotowanie materiałów szkoleniowych;
  - f. delegacja osób korzystających ze szkoleń;
- wydatki na działania kulturalno-edukacyjne z wykorzystaniem produktów projektu np. na rzecz społeczności lokalnej, spełniające cel działania VI.1.

4. Inne wydatki kwalifikowalne

Kategorie wydatków wykraczające poza opisane dotychczas mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli konieczność ich poniesienia wynika bezpośrednio ze specyfiki realizowanego projektu i jeśli zostaną wskazane w umowie o dofinansowanie.

5. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

6. Wydatki niekwalifikowalne

- wydatki związane z zabytkami ruchomymi, niewpisanymi do rejestru zabytków, obiektami muzealnymi wpisanymi do inwentarzy muzealnych, materiałami bibliotecznymi wchodzącymi w skład narodowego zasobu bibliotecznego, materiałami archiwalnymi wchodzącymi w skład narodowego zasobu archiwalnego;
- wydatki związane z bieżącą eksploatacją i utrzymaniem obiektów będących przedmiotem projektu;
- wydatki związane z zakupem środków transportu;
- wydatki związane z budową nowego budynku w określonym miejscu;
- wydatki na organizację wydarzeń wystawienniczych oraz ekspozycji, jak również innych imprez o charakterze kulturalnym, np. festiwali;
- zakup eksponatów muzealnych, książek i innych wydawnictw oraz dzieł sztuki;

- wydatki na odbudowę budynków nie będących zabytkiem wpisanym do rejestru;
- wydatki na odbudowę zabytku wpisanego do rejestru, która przekracza 30% kubatury stanu docelowego odbudowywanego budynku;
- wydatki na zagospodarowanie otoczenia wokół zabytku lub obiektów instytucji kultury, za wyjątkiem sytuacji, w której zabytek i jego otoczenie wpisane są do rejestru zabytków.

Działanie VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

- Wydatki związane z przygotowaniem projektu
- wykonanie badań rynkowych i marketingowych, inwentaryzacja oraz ocena potencjału turystycznego, rynków promocji, narzędzi i technik promocyjnych związanych z realizacją projektu;
- Wydatki związane z realizacją projektu
- wydatki na budowę, przebudowę infrastruktury turystycznej (w tym prace konserwatorskie, restauratorskie, prace ziemne, instalacyjne, budowlano-montażowe, prace rozbiórkowe, wydatki na budowę lub przebudowę tras i szlaków turystycznych);
- wydatki na roboty budowlane prowadzone w celu przystosowania istniejących obiektów do pełnienia funkcji turystycznych;
- wydatki na inwestycje przyczyniające się do tworzenia lub rozwoju produktów regionalnych (w tym wydatki bezpośrednio związane z rejestracją produktów regionalnych) – tylko w ramach poddziałania VI.2.1.

Wyłącznie jako element projektu kwalifikowane będą koszty związane z realizacją następujących przedsięwzięć:

- wydatki związane z zakupem wyposażenia i sprzętu niezbędnego do realizacji projektu (w tym wydatki związane z doposażeniem nowych miejsc pracy we wspieranych obiektach);
- wydatki na zagospodarowanie bezpośredniego otoczenia funkcjonalnie powiązanego z realizowanym projektem, np. nowe nasadzenia lub uporządkowanie starych nasadzeń; obiekty małej architektury – np. zakup nowych oraz remont/odnowa starych; budowa, przebudowa, remont ścieżek lub chodników, prace ziemne, instalacyjne, budowlano-montażowe, budowa miejsc postojowych, zaplecze sanitarne – budowa;
- wydatki związane z wprowadzeniem systemu oznakowania obszarów i atrakcji turystycznych (zakup materiałów oraz wykonanie i instalacji znakowania), wraz z ewentualnymi kosztami zgłoszenia budowy lub pozwolenia na ich budowę;
- koszty odnoszące się do dziedzictwa kulturowego i infrastruktury kulturalnej (w tym zakup sprzętu i wyposażenia jedynie w zakresie obsługi ruchu turystycznego);

- wydatki na kampanie promujące ofertę turystyczną (np. wydatki związane z przygotowaniem oraz prowadzeniem kampanii marketingowej, wydatki związane z reklamą w prasie, w radiu, telewizji, internecie, na billboardach, drukowaniem ulotek, folderów promocyjnych, stworzeniem portalu internetowego);
- wydatki na inwestycje w zakresie dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą, niezbędną do realizacji projektu (do wysokości 10% kosztów kwalifikowalnych projektu);

- Wydatki związane z cross-finansowaniem

Wykorzystanie mechanizmu cross-finansingu możliwe będzie, gdy jego zastosowanie jest uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągnięcia założonych celów i rezultatów.

2. Wydatki na działania szkoleniowe i instruktażowe, pozostające w ścisłym związku z przedmiotem projektu, których celem jest m.in. umożliwienie eksploatacji zakupionych urządzeń i sprzętu lub też wydatki na działania szkoleniowe dla mieszkańców obszaru objętego projektem, mające na celu np. aktywizację tych osób na rynku pracy:

- a. praca trenerów, szkoleniowców i przewodników;
- b. dojazdy i zakwaterowanie trenerów;
- c. catering dla uczestników;
- d. wynajem pomieszczeń do przeprowadzania szkoleń;
- e. przygotowanie materiałów szkoleniowych;
- f. delegacja osób korzystających ze szkoleń;
- g. przygotowanie szerokiej oferty turystycznej skierowanej do różnorodnych grup odbiorców.

- Inne wydatki kwalifikowalne

Kategorie wydatków wykraczające poza opisane dotychczas mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli konieczność ich poniesienia wynika bezpośrednio ze specyfiki realizowanego projektu i jeśli zostaną wskazane w załączniku do umowy o dofinansowanie.

- Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 2,5 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

- Wydatki niekwalifikowalne
- wydatki związane z bieżącą eksploatacją i utrzymaniem utworzonej infrastruktury;

- wydatki związane z zakupem środków transportu;
- wydatki na konserwację i restaurację zabytków ruchomych;
- zakup eksponatów muzealnych oraz dzieł sztuki.

Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy w szczególności:

- Wydatki związane z przygotowaniem projektu
- przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko (jeśli jest wymagane);

- Wydatki związane z realizacją projektu

W działaniu wspierane będą kompleksowe projekty odnoszące się do wszystkich sfer: materialno-przestrzennej, społecznej, gospodarczej oraz środowiskowej poprzez realizację następujących typów projektów:

- wydatki związane z pracami konserwatorskimi, restauratorskimi, robotami budowlanymi (co do zasady z wyłączeniem budowy nowych budynków w określonym miejscu) prowadzące do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji, wraz z możliwością zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu;
- wydatki na zagospodarowanie przestrzeni publicznej funkcjonalnie powiązanej z obiektami poddawanych rewitalizacji, w tym wydatki na budowę, przebudowę, rozbudowę, remont miejsc rekreacji i terenów zielonych, zakup i montaż obiektów małej architektury, prace ziemne, instalacyjne (wydatki na ciągi piesze, pieszo-jezdne lub drogi rowerowe realizowane bez inwestycji w drogę lokalną nie wliczają się do limitu na drogi lokalne);
- wydatki na prace konserwatorskie i restauratorskie, przebudowę lub remont części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych (np. prace ziemne, instalacyjne, budowlano-montażowe).

Wyłącznie jako element projektu kwalifikowane będą koszty związane z realizacją następujących przedsięwzięć:

- wydatki na prace termomodernizacyjne w oparciu o audyt energetyczny, który został załączony we wniosku o dofinansowanie (w przypadku wielorodzinnych budynków mieszkalnych w odniesieniu do części wspólnych budynku);
- wydatki na energooszczędne rozwiązania techniczne lub technologiczne;
- wydatki na dostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami poprzez prace budowlane lub zakup i montaż wyposażenia (np. podjazdy, windy);
- wydatki związane z zakupem i instalacją monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego;

- wydatki na budowę, przebudowę, rozbudowę dróg lokalnych (gminnych, powiatowych) lub drogi wojewódzkiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, wyłącznie gdy będą przyczyniać się do fizycznej, gospodarczej i społecznej rewitalizacji i regeneracji obszarów miejskich lub miejskich obszarów funkcjonalnych jako element programu rewitalizacji do maksymalnej wysokości 20% kosztów kwalifikowalnych projektu;
- wydatki na budowę, przebudowę, podłączenie do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych (wydatki na infrastrukturę sieciową nie wlicza się do limitu wydatków na drogi lokalne);
- wydatki na zabytki ruchome (znajdujące się w rewitalizowanych obiektach), które nie mogą stanowić więcej niż 10% kosztów kwalifikowalnych projektu;
- wydatki na komponent kulturalny pod warunkiem, iż komponent ten nie przekracza 2 mln EUR kosztów kwalifikowalnych projektu (o przynależności wydatków do limitu świadczy funkcja kulturalna jaką pełni lub będzie pełnił dany obiekt po zakończeniu projektu, np. urząd zlokalizowany w budynku zabytkowym nie podlega temu limitowi, gdyż nie pełni funkcji kulturalnej):
  1. wydatki na odbudowę obiektu zabytkowego przeznaczonego na cele kulturalne (odbudowa maksymalnie 30% kubatury stanu docelowego odbudowywanego obiektu);
  2. wydatki na prace konserwatorskie i restauratorskie, przebudowę, nadbudowę, rozbudowę, remont, rozbiórkę zabytków nieruchomych (wpisanych do rejestru zabytków lub do gminnej ewidencji zabytków) lub obiektów, które pełnią funkcję kulturalną lub mających je pełnić w wyniku projektu (co do zasady z wyłączeniem budowy nowych budynków w określonym miejscu);
  3. wydatki na energooszczędne rozwiązania techniczne lub technologiczne;
  4. wydatki na dostosowanie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami poprzez prace budowlane lub zakup i montaż wyposażenia (np. podjazdy, windy);
  5. wydatki związane z zakupem sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu;
  6. wydatki na montaż wyposażenia obiektów i instalacji, m.in. monitoringu, systemów zabezpieczeń (np. w zakresie ochrony przeciwpożarowej lub przeciwwłamaniowej);
  7. wydatki na zagospodarowanie otoczenia rewitalizowanego obiektu przeznaczonego na cele kulturalne;
  8. wydatki związane z zabytkami ruchomymi znajdującymi się w zabytkach nieruchomych poddanych rewitalizacji w ramach projektu – w tym przede wszystkim muzealiami, starodrukami, zbiorami piśmienniczymi, archiwami, księgozbiorami, zabytkami archeologicznymi – m.in. na ich konserwację i restaurację (wydatki te podlegają zarówno limitowi dla komponentu kulturalnego – 2 mln EUR, jak i ogólnemu limitowi dla zabytków ruchomych – nie więcej niż 10% kosztów kwalifikowalnych projektu).

- Wydatki związane z cross-finansowaniem

Wykorzystanie mechanizmu cross-finansingu możliwe będzie, gdy jego zastosowanie jest uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągnięcia założonych celów i rezultatów.

3. wydatki na działania szkoleniowe i instruktażowe, pozostające w ścisłym związku z przedmiotem projektu, których celem jest m.in. umożliwienie eksploatacji zakupionych urządzeń i sprzętu lub też wydatki na działania szkoleniowe dla mieszkańców obszaru objętego projektem, mające na celu np. aktywizację tych osób na rynku pracy:

- a. praca trenerów, szkoleniowców i przewodników;
  - b. dojazdy i zakwaterowanie trenerów;
  - c. catering dla uczestników;
  - d. wynajem pomieszczeń do przeprowadzania szkoleń;
  - e. przygotowanie materiałów szkoleniowych;
  - f. delegacja osób korzystających ze szkoleń;
- wydatki na działania kulturalno-edukacyjne dla mieszkańców obszaru objętego projektem, mające na celu np. aktywizację tych osób i ich społeczną integrację;

- Inne wydatki kwalifikowalne

Kategorie wydatków wykraczające poza opisane dotychczas mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli konieczność ich poniesienia wynika bezpośrednio ze specyfiki realizowanego projektu i jeśli zostaną wskazane w umowie o dofinansowanie.

- Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 2,5 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.
- Wydatki niekwalifikowalne
  - wydatki związane z bieżącą eksploatacją i utrzymaniem obiektów będących przedmiotem projektu;
  - wydatki związane z zakupem środków transportu (w tym samochodów budowlanych);
  - zakup eksponatów muzealnych, książek i innych wydawnictw oraz dzieł sztuki;
  - w zakresie komponentu kulturalnego: wydatki na odbudowę budynków nie będących zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków lub do gminnej ewidencji zabytków, pełniącym funkcję kulturalną;

- wydatki na odbudowę zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub do gminnej ewidencji zabytków i pełniącego funkcję kulturalną, która przekracza 30% kubatury stanu docelowego odbudowywanego budynku;
- wydatki na budowę pomników.

VII Infrastruktura dla usług społecznych

Limity wydatków obowiązujące dla wszystkich działań w ramach VII Osi:

- Wydatki poniesione na przygotowanie projektu będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% wydatków kwalifikowalnych.
- Wniesienie wkładu niepieniężnego do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych.

Działanie VII.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy, w szczególności:

1. Wydatki związane z realizacją projektu:

- wydatki związane z budową, rozbudową, przebudową lub adaptacją pomieszczeń (do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych) niezbędną do realizacji inwestycji (np. serwerownia) wraz z niezbędnym wyposażeniem (np. okablowanie) wyłącznie jako element uzupełniający, niezbędny do realizacji projektu,
- wydatki związane z dzierżawą pomieszczeń będą kwalifikowalne do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych,
- wydatki związane z pozyskaniem oprogramowania, licencji, aplikacji, baz danych – niezbędnych dla realizacji inwestycji,
- wydatki związane z zapewnieniem bezpieczeństwa przesyłania danych (np. systemy firewall, IDS antywirusowe, kontroli dostępu do zasobów systemu),
- wydatki na infrastrukturę informatyczną (w tym komputerów), o ile warunkować to będzie realizację celu projektu i wynikać będzie z analizy potwierdzającej niedostępność zasobów w ramach administracji publicznej – do wysokości 50% wydatków kwalifikowalnych,
- wydatki związane z digitalizacją zasobów (np. zakup sprzętu takiego jak: skanery, aparaty fotograficzne, profesjonalne monitory),
- wydatki związane z opieką serwisową sprzętu i oprogramowania nabytego w ramach projektu (koszty ponoszone w okresie realizacji inwestycji i nie odnoszące się do fazy eksploatacji projektu),
- wydatki związane z zapewnieniem powszechnego dostępu do zasobów w postaci cyfrowej oraz e-usług, w tym opracowanie stron WWW, portali, budowa platform dystrybucji treści cyfrowych,
- wydatki poniesione z tytułu korzystania z infrastruktury udostępnionej w technologii chmury obliczeniowej.

Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):

Realizowane w ramach cross-finansingu działania mogą być stosowane w przypadku, kiedy stanowią integralną część projektu i dotyczą m.in. działań szkoleniowych.

W ramach wskazanych działań przewiduje się możliwość kwalifikowania m.in. następujących wydatków:

- praca trenerów i szkoleniowców,
- dojazdy i zakwaterowanie trenerów i szkoleniowców,
- wynajem pomieszczeń oraz sprzętu do przeprowadzenia szkoleń,
- catering dla uczestników szkolenia,
- delegacje osób korzystających ze szkoleń,
- przygotowanie materiałów szkoleniowych.

2. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.

- Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:
  - wydatki związane z bieżącą eksploatacją i utrzymaniem utworzonej infrastruktury,
  - opłaty za usługi dodatkowe, tj. prowadzenie serwisu www, kont poczty elektronicznej, serwerów, rejestracja i utrzymanie domen, dostępu do Internetu,
  - wydatki na zakup nieruchomości,
  - koszty związane z umową IRU.

Działanie VII.2 Infrastruktura ochrony zdrowia

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy, w szczególności:

1. Wydatki związane z realizacją projektu:

- wydatki na budowę infrastruktury ochrony zdrowia,
- wydatki na podniesienie efektywności energetycznej budynków placówek ochrony zdrowia, jedynie jako element projektu do wysokości 30% wydatków kwalifikowalnych,
- wydatki związane z przebudową, adaptacją⁴, pracami rozbiórkowymi, remontem infrastruktury ochrony zdrowia, w tym dostosowanie do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami (np. zakup, wymiana, remont dźwigów osobowych i towarowych; wyposażenie w podjazdy dla osób starszych i z niepełnosprawnościami),
- wydatki na wyposażenie w niezbędną instalację wraz z jej montażem,
- zakup niezbędnych do udzielania świadczeń medycznych m.in.:

---

⁴ Przez adaptację należy rozumieć prace polegające na przystosowaniu istniejącego obiektu lub pomieszczenia do warunków niezbędnych do udzielania świadczeń medycznych

- a. aparatury medycznej,
  - b. środków trwałych niebędących aparaturą medyczną stanowiących niezbędne wyposażenie podmiotów medycznych np. komory do dekontaminacji, łóżka szpitalne, myjnie i dezynfektory,
  - c. ambulansów (dotyczy typu projektu bezpośrednio związanego z zapobieganiem, przeciwdziałaniem lub zwalczaniem COVID-19),
  - d. wyrobów medycznych, środków do utrzymania czystości, dezynfekcji i ochrony osobistej (dotyczy typu projektu bezpośrednio związanego z zapobieganiem, przeciwdziałaniem lub zwalczaniem COVID-19),
  - e. wyposażenia,
  - f. testów, leków, szczepionek (dotyczy typu projektu bezpośrednio związanego z zapobieganiem, przeciwdziałaniem lub zwalczaniem COVID-19)
- wydatki związane z nabyciem wyposażenia niezbędnego do realizacji projektu,
  - zakup sprzętu i oprogramowania IT (jedynie jako element projektu niezbędny do osiągnięcia jego celu),
  - wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu.
2. Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):
- Realizowane w ramach cross-finansingu działania mogą być stosowane w przypadku, kiedy stanowią integralną część projektu i dotyczą m.in. działań szkoleniowych.
- W ramach wskazanych działań przewiduje się możliwość kwalifikowania m.in. następujących wydatków:
- praca trenerów i szkoleniowców,
  - dojazdy i zakwaterowanie trenerów i szkoleniowców,
  - wynajem pomieszczeń oraz sprzętu do przeprowadzenia szkoleń,
  - catering dla uczestników szkolenia,
  - delegacje osób korzystających ze szkoleń,
  - przygotowanie materiałów szkoleniowych
3. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 2 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.
4. Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:
- wydatki związane z dostosowaniem infrastruktury ochrony zdrowia do obowiązujących przepisów prawnych (za wyjątkiem, gdy ich realizacja będzie uzasadniona z punktu widzenia poprawy efektywności kosztowej i dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej),

- wydatki związane z bieżącą eksploatacją i utrzymaniem infrastruktury, będącej przedmiotem realizowanego projektu (nie dotyczy typów projektów bezpośrednio związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem lub zwalczaniem COVID-19),
- wydatki na budowę i modernizację parkingów, dróg dojazdowych i wewnętrznych, ogrodzeń na terenie obiektów i inne wydatki związane z zagospodarowaniem terenu obiektów,
- wydatki na remont, modernizację i wyposażenie części administracyjnej.
- Projekty z zakresu kardiologii nie mogą przewidywać:
  - zwiększenia liczby pracowni lub stołów hemodynamicznych – chyba, że taka potrzeba wynika z danych zawartych we właściwych mapach lub danych źródłowych do ww. map dostępnych na internetowej platformie danych Baza Analiz Systemowych i Wdrożeniowych udostępnionej przez Ministerstwo Zdrowia (platforma dostępna pod adresem: <http://www.mapypotrzebzdrowotnych.mz.gov.pl/>) lub na podstawie sprawozdawczości Narodowego Funduszu Zdrowia za ostatni rok sprawozdawczy, o ile dane wymagane do oceny projektu nie zostały uwzględnione w obowiązującej mapie,
  - wymiany stołu hemodynamicznego – chyba, że taki wydatek zostanie uzasadniony stopniem zużycia urządzenia,
  - utworzenia nowego ośrodka kardiochirurgicznego – chyba, że taka potrzeba wynika z danych zawartych we właściwych mapach lub danych źródłowych do ww. map dostępnych na internetowej platformie danych Baza Analiz Systemowych i Wdrożeniowych udostępnionej przez Ministerstwo Zdrowia (platforma dostępna pod adresem: <http://www.mapypotrzebzdrowotnych.mz.gov.pl/>) lub na podstawie sprawozdawczości Narodowego Funduszu Zdrowia za ostatni rok sprawozdawczy, o ile dane wymagane do oceny projektu nie zostały uwzględnione w obowiązującej mapie,
  - utworzenia nowego ośrodka kardiochirurgicznego dla dzieci – chyba, że taka potrzeba wynika z danych zawartych we właściwych mapach lub danych źródłowych do ww. map dostępnych na internetowej platformie danych Baza Analiz Systemowych i Wdrożeniowych udostępnionej przez Ministerstwo Zdrowia (platforma dostępna pod adresem: <http://www.mapypotrzebzdrowotnych.mz.gov.pl/>) lub na podstawie sprawozdawczości Narodowego Funduszu Zdrowia za ostatni rok sprawozdawczy, o ile dane wymagane do oceny projektu nie zostały uwzględnione w obowiązującej mapie.
- Projekty z zakresu onkologii nie mogą przewidywać:
  - zwiększania liczby urządzeń do Pozytonowej Tomografii Emisyjnej (PET) – chyba, że taka potrzeba wynika z danych zawartych we właściwych mapach lub danych źródłowych do ww. map dostępnych na internetowej platformie danych Baza Analiz Systemowych i Wdrożeniowych udostępnionej przez Ministerstwo Zdrowia (platforma dostępna pod adresem: <http://www.mapypotrzebzdrowotnych.mz.gov.pl/>) lub na podstawie sprawozdawczości Narodowego Funduszu Zdrowia za ostatni rok sprawozdawczy, o ile dane wymagane do oceny projektu nie zostały uwzględnione w obowiązującej mapie,

- wymiany PET – chyba, że taki wydatek zostanie uzasadniony stopniem zużycia urządzenia,
- utworzenia nowego ośrodka chemioterapii – chyba, że taka potrzeba wynika z danych zawartych we właściwych mapach lub danych źródłowych do ww. map dostępnych na internetowej platformie danych Baza Analiz Systemowych i Wdrożeniowych udostępnionej przez Ministerstwo Zdrowia (platforma dostępna pod adresem: <http://www.mapypotrzebzdrowotnych.mz.gov.pl/>) lub na podstawie sprawozdawczości Narodowego Funduszu Zdrowia za ostatni rok sprawozdawczy, o ile dane wymagane do oceny projektu nie zostały uwzględnione w obowiązującej mapie,
- zakupu dodatkowego akceleratora liniowego do teleradioterapii – chyba, że taka potrzeba wynika z danych zawartych we właściwych mapach lub danych źródłowych do ww. map dostępnych na internetowej platformie danych Baza Analiz Systemowych i Wdrożeniowych udostępnionej przez Ministerstwo Zdrowia (platforma dostępna pod adresem: <http://www.mapypotrzebzdrowotnych.mz.gov.pl/>) lub na podstawie sprawozdawczości Narodowego Funduszu Zdrowia za ostatni rok sprawozdawczy, o ile dane wymagane do oceny projektu nie zostały uwzględnione w obowiązującej mapie oraz jedynie w miastach wskazanych we właściwej mapie,
- wymiany akceleratora liniowego do teleradioterapii – chyba, że taki wydatek zostanie uzasadniony stopniem zużycia urządzenia, w tym w szczególności gdy urządzenie ma więcej niż 10 lat.

Działanie VII.3 Infrastruktura opieki społecznej

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy, w szczególności:

1. Wydatki związane z realizacją projektu:

- wydatki na budowę nowej infrastruktury pod warunkiem, że zapewnienie infrastruktury nie jest możliwe w inny sposób oraz konieczność budowy infrastruktury na danym terytorium została potwierdzona analizą potrzeb i analizą trendów demograficznych w ujęciu terytorialnym (typy projektów: 1, 2, 3, 5),
- wydatki związane z przebudową, pracami rozbiórkowymi, remontem lub adaptacją budynków,
- wydatki związane z zakupem wyposażenia niezbędnego do osiągnięcia celów realizowanego projektu (typy projektów: 1, 5),
- wydatki związane z zakupem wyposażenia niezbędnego do osiągnięcia celów realizowanego projektu (typ projektu: 3) pod warunkiem, że nie stanowią jedyne elementy projektu (element szerszej inwestycji),
- wydatki na przebudowę lub remont zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania socjalne, chronione i wspomagane (dopuszczalne będzie wsparcie części wspólnych budynków mieszkalnych pod warunkiem, że powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych, chronionych i wspomaganych będzie większa niż 50% powierzchni użytkowej danego budynku),

- wydatki na przebudowę infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją, pod warunkiem, że nie stanowią elementu infrastruktury drogowej,
- wydatki na wyposażenie w niezbędną instalację wraz z jej montażem,
- wydatki związane z zabezpieczeniem budynku (np. monitoring, instalacje alarmowe, przeciwpożarowe itp.) pod warunkiem, że nie stanowią jedyne elementu projektu (element szerszej inwestycji),
- wydatki związane z zagospodarowaniem terenu (np. zakup i montaż obiektów małej architektury) pod warunkiem, że nie stanowią jedyne elementu projektu (element szerszej inwestycji),
- wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu.

Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):

Realizowane w ramach cross-finansingu działania mogą być stosowane w przypadku, kiedy stanowią integralną część projektu i dotyczą m.in. działań szkoleniowych.

W ramach wskazanych działań przewiduje się możliwość kwalifikowania m.in. następujących wydatków:

- praca trenerów i szkoleniowców,
  - dojazdy i zakwaterowanie trenerów i szkoleniowców,
  - wynajem pomieszczeń oraz sprzętu do przeprowadzenia szkoleń,
  - catering dla uczestników szkolenia,
  - delegacje osób korzystających ze szkoleń,
  - przygotowanie materiałów szkoleniowych.
2. Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.
3. Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:
- koszty związane z bieżącą eksploatacją i utrzymaniem infrastruktury, będącej przedmiotem projektu,
  - koszty związane z budową, przebudową parkingów przy budynkach, będących przedmiotem projektu,
  - koszty związane z wyposażeniem części administracyjnej budynków,
  - koszty związane z zakupem materiałów i innych środków nie stanowiących środków trwałych.

Działanie VII.4 Edukacja

Do wydatków kwalifikowalnych specyficznych dla działania zaliczamy, w szczególności:

– Wydatki związane z realizacją projektu:

- a. wydatki związane z budową, przebudową, jedynie gdy nie będzie możliwości adaptacji istniejących budynków i gdy zaplanowane inwestycje będą stanowiły element strategicznego podejścia do edukacji przedszkolnej i szkolnej na terenie danej jednostki jst (poddziałania VII.4.2, VII.4.3, VII.4.5),
- b. wydatki związane z rozbudową, przebudową placów zabaw, jedynie jako element projektu (poddziałanie VII.4.2),
- c. wydatki związane z rozbudową, przebudową, remontem obiektów edukacyjnych (poddziałania VII.4.1, VII.4.4),
- d. wydatki związane z adaptacją obiektów na potrzeby działalności edukacyjnej,
- e. wydatki związane z modernizacją obiektów edukacyjnych (poddziałania VII.4.1, VII.4.3, VII.4.4, VII.4.5),
- f. wydatki na podniesienie efektywności energetycznej budynków edukacyjnych, jedynie jako element projektu do wysokości 30% wydatków kwalifikowalnych,
- g. wydatki związane z adaptacją pomieszczeń na bazę sportową (w tym zakup wyposażenia) pod warunkiem, że realizacja inwestycji służyć będzie wypełnieniu luk w zakresie niezbędnej infrastruktury w placówkach edukacyjnych (poddziałania VII.4.1, VII.4.2, VII.4.4),
- h. wydatki związane z budową, przebudową bazy sportowej oraz zakupem wyposażenia pod warunkiem, że realizacja inwestycji służyć będzie wypełnieniu luk w zakresie niezbędnej infrastruktury w placówkach edukacyjnych (poddziałanie VII.4.3, VII.4.5),
- i. wydatki na zakup wyposażenia, doposażenia (np. sprzęt, narzędzia, materiały technodydaktyczne, pomoce dydaktyczne),
- j. wydatki na zakup sprzętu komputerowego i oprogramowania,
- k. wydatki związane z dostosowaniem infrastruktury edukacyjnej i wyposażenia do potrzeb z niepełnosprawnościami,
- l. wydatki związane z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych projektu,
- m. wydatki na przebudowę infrastruktury technicznej kolidującej z inwestycją, pod warunkiem, że nie stanowią elementu infrastruktury drogowej,
- n. wydatki na wyposażenie w niezbędną instalację wraz z jej montażem,
- o. wydatki związane z zabezpieczeniem obiektu (np. monitoring, instalacje alarmowe, przeciwpożarowe itp.) pod warunkiem, że nie stanowią jednego elementu projektu (element szerszej inwestycji),
- p. wydatki związane z zagospodarowaniem terenu (np. zakup i montaż obiektów małej architektury) pod warunkiem, że nie stanowią jednego elementu projektu (element szerszej inwestycji),

q. wydatki niezwiązane bezpośrednio z podstawowym celem działania, pod warunkiem, że nie stanowią jedyne go elementu projektu (m.in. przebudowa stołówek, korytarzy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, pomieszczeń o charakterze administracyjnym lub socjalnym).

- Wydatki związane z cross-finansowaniem (do wysokości 10% finansowania unijnego w ramach projektu):

Realizowane w ramach cross-finansingu działania mogą być stosowane w przypadku, kiedy stanowią integralną część projektu i dotyczą m.in. działań szkoleniowych.

W ramach wskazanych działań przewiduje się możliwość kwalifikowania m.in. następujących wydatków:

- praca trenerów i szkoleniowców,
  - dojazdy i zakwaterowanie trenerów i szkoleniowców,
  - wynajem pomieszczeń oraz sprzętu do przeprowadzenia szkoleń,
  - catering dla uczestników szkolenia,
  - delegacje osób korzystających ze szkoleń,
  - przygotowanie materiałów szkoleniowych.
- Koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 3 % całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu, na zasadach określonych w podrozdziale 1.9.
- Do wydatków niekwalifikowalnych zalicza się:
    - koszty związane z bieżącą eksploatacją i utrzymaniem obiektów, będących przedmiotem projektu,
    - koszty związane z budową, przebudową parkingów przy obiektach, będących przedmiotem projektu
    - wyposażenie części administracyjnej.

Rozdział – Metodologia obliczania wartości wydatków kwalifikowanych objętych limitami

Metodologia obliczania wartości wydatków kwalifikowanych objętych limitami opisana w niniejszym załączniku jest zalecana przez IZ RPO WŁ, ale nie jest obowiązkowa. Beneficjent może stosować inne metody, pod warunkiem uzyskania rezultatów zgodnych z postanowieniami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, Wytycznych i niniejszych Zasad.

Wytyczne, Zasady i SZOOP RPO WŁ przewidują limity maksymalnego udziału niektórych wydatków w całkowitych wydatkach kwalifikowalnych projektu. Należą do nich m.in.:

- wydatki na nabycie nieruchomości,
- wydatki na przygotowanie projektu,

Celem zastosowania metodologii, opisanej w niniejszym załączniku jest sprawdzenie, czy planowane lub poniesione w projekcie wydatki objęte limitami mogą być uznane za kwalifikowalne w pełnej wysokości, czy też powinny ulec korekcie. Metodologia umożliwia więc zidentyfikowanie maksymalnej wielkości wydatku kwalifikowalnego dla kategorii objętej limitem.

W przypadku projektu z jedną kategorią wydatków objętą limitem, gdy kwota poniesiona lub zaplanowana jest wyższa niż wielkość wyliczonego zgodnie z metodologią limitu, za kwalifikowalne można uznać jedynie tę ich część, która jest równa kwocie limitu. W sytuacji odwrotnej, przy określaniu całkowitych kosztów kwalifikowalnych bierzemy pod uwagę realnie poniesione lub zaplanowane kwoty.

W przypadku, gdy beneficjent przewiduje w projekcie więcej niż jedną kategorię wydatku objętą limitem i jednocześnie żadna z tych kategorii nie przekracza wartości obliczonych przy wykorzystaniu metodologii lub gdy część kategorii przekracza limit, a część nie, wartości wyliczone na podstawie metodologii należy sprawdzić i ewentualnie skorygować do wysokości określonego limitu. Dotyczy to przede wszystkim sytuacji, w której występują znaczące różnice pomiędzy kwotami faktycznie poniesionymi lub zaplanowanymi, a wyliczonymi limitami (im większa różnica, tym mniejsze prawdopodobieństwo prawidłowego udziału kategorii objętych limitami w całkowitych kosztach kwalifikowalnych projektu).

Aby sprawdzić, czy kwota, której dotyczy ograniczenie mieści się w wyznaczonym limicie, należy sprawdzić wielkość udziału danego kosztu w całkowitych wydatkach kwalifikowanych. Jeżeli przekracza on dopuszczalną wielkość, należy obliczyć maksymalną wysokość wydatku kwalifikowalnego (tę część wydatku, która może być uznana za kwalifikowalną). Zaleca się stosowanie w tym zakresie poniższych zasad:

- I. W przypadku wydatków na nabycie nieruchomości, należy posłużyć się metodą opisaną poniżej.

Obliczanie kosztu kwalifikowalnego :

aby obliczyć maksymalną wysokość kosztu kwalifikowalnego nieruchomości, należy posłużyć się następującą metodą:

Zsumowując wszystkie koszty kwalifikowalne oprócz kosztów zakupu nieruchomości – otrzymujemy wielkość „a”.

Koszt kwalifikowalny ogółem stanowi niewiadomą „x”.

Wiemy, że 90 % kosztu kwalifikowalnego ogółem stanowi koszt kwalifikowalny bez kosztów nieruchomości, stąd:

$$a = 0,9x$$

$$x = a/0,9$$

Najwyżej 10 % tak otrzymanego kosztu kwalifikowalnego ogółem może stanowić koszt zakupu nieruchomości.

Przykład: W ramach projektu zakupiona nieruchomość zostanie przeznaczona pod budowę drogi. Nieruchomość ta będzie niezbędna dla wdrażania i realizacji projektu, tak więc koszt jej zakupu będzie kosztem kwalifikowalnym. Koszt zakupu nieruchomości wynosi 50 000 PLN, a całkowite koszty kwalifikowalne projektu (bez kosztów nieruchomości) wynoszą 180 000 PLN. Należy obliczyć koszt kwalifikowalny nieruchomości, który jest objęty limitem 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu.

1. Obliczamy całkowity koszt kwalifikowalny projektu:

$$a = 0,9x$$

$$\text{dla } a = 180\ 000$$

$$0,9x = 180\ 000$$

$$x = 180\ 000 : 0,9$$

$$x = 200\ 000$$

2. Obliczamy wysokość kosztów kwalifikowalnych zakupu nieruchomości (wyliczamy 10 % całkowitego kosztu kwalifikowalnego projektu i otrzymujemy wysokość kosztów kwalifikowalnych zakupu nieruchomości):

$$200\ 000 * 10\% = 20\ 000$$

Koszt kwalifikowalny nieruchomości może wynosić max. 20 000 PLN. Pozostała część wartości nieruchomości stanowi wydatek niekwalifikowany.

- II. W przypadku innych limitów można odpowiednio zastosować metodę, wskazaną w p. I, wprowadzając do wzoru stosowne modyfikacje wynikające z wielkości limitów oraz liczby kategorii wydatków objętych limitami.
- III. Innym rozwiązaniem dla obliczenia maksymalnej wysokości kosztu kwalifikowanego dla kategorii objętej limitem jest zastosowanie następującej metody:

1. Należy obliczyć wysokość całkowitych wydatków kwalifikowanych na podstawie wzoru:

$$X = a + n * X$$

(dla projektu z jedną kategorią wydatków objętą limitem)

$$X = a + b_1 + b_2 + b_n = a + n_1 * X + n_2 * X + n_n * X$$

(dla projektu z kilkoma kategoriami wydatków objętych limitem)

gdzie:

X - całkowite wydatki kwalifikowane,

a - wydatki nie objęte limitami,

b₁, b₂ ... b_n - wydatki objęte limitami,

n₁, n₂ ... n_n - limity wydatków

2. Należy obliczyć wysokość wydatków kwalifikowalnych objętych limitami:

$$b_1 = n_1 * X \quad b_2 = n_2 * X$$

$$b_n = n_n * X$$

Przykład 1 (projekt z jedną kategorią wydatków objętą limitem - limit przekroczony):

Beneficjent planuje w ramach RPO WŁ realizację projektu, dla którego niezbędne jest przygotowanie m.in. studium wykonalności, dokumentacji technicznej, kosztorysu inwestorskiego. Całkowity koszt prac przygotowawczych wyniósł 70 000 PLN. Beneficjent nie planuje poniesienia innych wydatków objętych limitami. Całkowite wydatki kwalifikowalne projektu (bez prac przygotowawczych) wynoszą 965 000 PLN. W powyższym przykładzie widać, iż limit 3,5% na prace przygotowawcze jest przekroczony (70 000 PLN stanowi 6,76% kwoty 1 035 000 PLN).

Należy zatem obliczyć wysokość całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu, wiedząc, że:

- X - wysokość całkowitych wydatków kwalifikowalnych,

- a - kwota wydatków kwalifikowalnych nie objętych limitami, czyli wysokość całkowitych wydatków kwalifikowanych pomniejszona o wartość prac przygotowawczych - w niniejszym przykładzie jest to

965 000 PLN.

- 3,5% - limit na prace przygotowawcze,

- 96,5% - procent jaki stanowią wydatki kwalifikowalne projektu nie objęte limitami.

Stosując metodologię z p. II obliczenia wyglądają następująco:

$$a = 96,5\% * X$$

$$a = 0,965 * X$$

$$X = a / 0,965$$

$$X = 965\ 000 / 0,965$$

$$X = 1\ 000\ 000$$

Wykorzystując metodologię z p. III obliczenia wyglądają następująco:

$$X = a + 3,5\% * X$$

$$X = 965\ 000 + 3,5\% * X$$

$$X = 965\ 000 + 0,035 * X$$

$$1 * X - 0,035 * X = 965\ 000$$

$$0,965 * X = 965\ 000$$

$$X = 965\ 000 / 0,965$$

$$X = 1\ 000\ 000$$

Zatem wysokość wydatków na prace przygotowawcze, które mogą być uznane za kwalifikowalne (limit * całkowite wydatki kwalifikowalne projektu) wynosi: $3,5\% * 1\ 000\ 000 = 35\ 000$ PLN

Przykład 2 (projekt z jedną kategorią wydatków objętą limitem - limit nieprzekroczony):

Beneficjent planuje w ramach RPO WŁ realizację projektu, dla którego niezbędne jest przygotowanie m.in. studium wykonalności, dokumentacji technicznej, kosztorysu inwestorskiego. Całkowity koszt prac przygotowawczych wyniósł 20 000 PLN. Beneficjent nie planuje poniesienia innych wydatków objętych limitami. Całkowite wydatki kwalifikowalne projektu (bez prac przygotowawczych) wynoszą 965 000 PLN. W powyższym przykładzie widać, iż limit 3,5% na prace przygotowawcze nie jest przekroczony (20 000 PLN stanowi 2,03% kwoty 985 000 PLN). Zatem wydatki na prace przygotowawcze można uznać za kwalifikowalne w całości.